Filim 71

Sayı : 16

Türk Sinematek'i kitap köşesi

Sinematek üyelerine yeni bir kolaylık ve hizmet amacıyla bir kitap köşesi düzenlemiştir.

SİNEMATEK KİTAP KÖŞESİNDEN ÜYELERİMİZ,

— Türk ve yabancı bütün sinema yayınlarını ve öbür yayınları **% 10 İNDİRİMLİ** olarak sağlayabilirler.

— YENİ SİNEMA dergisinin gerçek bir sinema bilgisi kaynağı olan iki nefis cildini 50 şer liraya alabilirler.

— YENİ SİNEMA'nın, FİLİM 70'in eski sayılarını ve İLK TÜRK SİNEMACISI FUAT UZKINAY incelemesini **% 50 İNDİRİMLİ** olarak edinebilirler.

— İSTEDİKLERİ YERLİ VEYA YABANCI HER KİTABI adını bildirerek en kısa zamanda sağlayabilirler.

Türk Sinematek'i kitap köşesi

Kapaklar / Erkal Yavi

FİLİM 71 / Türk Sinematek Derneği'nin yayın organı olarak ayda bir yayınlanır / Sahibi Türk Sinematek Derneği adına Onat Kutlar / Yazı İşleri sorumlusu Ömer Pekmez / Bu sayıyı hazırlayan : Nezih Coş / Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir, dergiyi bağlamaz / Yönetim Yeri : Türk Sinematek Derneği, Sıraselviler Caddesi, No. 65, Beyoğlu, İstanbul / Tel : 49 87 43 / P.K. 307 Beyoğlu / Dizgi ve Baskı : Lâtin Matbaası / Baskı tarihi : 10 Kasım 1971

SAYI 16 **3 LİRA**

SİNEMATEK'TE YILIN SİNEMA OLAYI

Türk Sinematek'i yaz aylarında da kesintisiz sürdürdüğü gösteri programlarından sonra mevsimi, geçen yıllarda olduğu gibi bu yıl da kasım ayında büyük bir toplu gösteri ile açtı. **«FRANSIZ SİNEMASININ 75 YILI»** adını taşıyan ve Fransız Sinematek'i ile ortak hazırlanan bu büyük programda, yeryüzünün ilk sinemacıları **Lumiére Kardeşlerin** filimlerinden başlayarak günümüze kadar yaratılmış 60'tan fazla klasik ve modern filim sunulacak, Lumiére Kardeşler'le ilgili bir sergi düzenlenecek ve Fransız Sinematek'inin ünlü yönetmeni **Henri Langlois,** Sinematek'in konuğu olarak ülkemizi ziyaret edecek, gösterilere katılacaktır. Ekim ayında düzenlenen **«YILMAZ GÜNEY TOPLU GÖSTERİSİ»**nin gördüğü büyük ilgi, bu sanatçımızın başarılarını yılın ulusal sinema olayı katına yükseltmişti. Bu kez Fransız filimlerinin bu geniş gösterisi de sinema sanatının tarihi ve bugünü ile ilgilenen her sinemasever için hiç kuşkusuz gene bir sanat şöleni olacak.

Bir yandan **Renoir, Clair, Feyder, Duvivier, Vigo** gibi büyük ustaların ilk başeserlerini, bir yandan da **Franju, Maile, Astruc, Brook** gibi yönetmenlerin son derece ilginç filimlerini bir araya getiren bu toplu gösteri aralık ayında da devam edecek.

Kasım ayının ikinci ilginç toplu gösterisi İran filimlerine ayrılmıştır. Bilindiği gibi zaman zaman ortak yapımlara giriştiğimiz bu ülkenin sinema sanatını hemen hemen hiç tanımamaktayız. Sinematek'in toplu gösterisinde bu ülkeden beş uzun metrajlı filim gösterilecek: **KEYSER/Mesud Kimyai, KISAS/Aziz Refii, ALTIN UFUKLAR/Sadık Pur, MAZANDERAN KAPLANI/Samuel Haçikyan** ve **PEHLİVAN MUFRED/Mahmud Kuşan.**

Sinematek, 10 Kasım'da başlayan haftayı, **ATATÜRK'**le ilgili olarak çevrilmiş filimlerden meydana gelen bir programla değerlendiriyor. Bu programda, **M. K. ATATÜRK** konusunda bugüne kadar çevrilmiş bütün filimlerden yapılan ve dört ayrı bölümde gösterilecek

olan seçmeler yer alıyor. Gene aynı hafta, 14 Kasım'da İlk Türk Filminin çekilişinin yıldönümü dolayısiyle gösterilecek: **BİR MİLLET UYANIYOR/Muhin Ertuğrul** ve **KIVIRCIK PAŞA/Faruk Kenç.**

«İlk Gösteri Dizisi»nde şu filimler yer alıyor: **BİR MEVSİMLİK AŞK/Renato Castellani, EŞEK DERİSİ/Jacques Démy, OTOMOBİLDEKİ KADIN/Anatole Litvak** ve **MUTLULUK PEŞİNDE/ Robert Mulligan.**

Ve nihayet Sinematek'in kasım programında üç önemli modern klasik var: **Wajda'**nın ve ünlü oyuncu **Cybulski'**nin unutulmaz filmi **KÜLLER VE ELMAS, Heifitz'**in bugüne kadar yapılmış en başarılı **Çehof** uyarlaması sayılan eseri **KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN** ve **Pasolini'**nin ülkemizde çevirdiği ve **Maria Callas'**ın başrolünü oynadığı merakla beklenen filmi **MEDEA.** Bu yıl, bütün mevsimin programını önceden hazırlayan Sinematek'te, önümüzdeki aylarda sinemaseverler için kaçırılması imkânsız toplu gösteriler ve filimler sunulacak: Örneğin: **Welles, Visconti, Ozu, Fellini** gibi büyük yönetmenlerin en yenileri de dahil bütün filimleri, **Brezilya, Kanada, Japon, Genç Alman,** İsveç sinemaları toplu gösterileri **Boris Karloff'**ların, **Bela Lugosi'**lerin çevirdiği ilk korku filimleri, **Chaplin ve Keaton, İngiliz Ealing Komedileri** ve **Büyük İngiliz oyuncuları, Doğu ülkelerinin son yapımlarından örnekler, Hint sineması** toplu gösterisi, **Capra'**nın **Ford'**un, **Kazan'**ın, **Wyler'**in 1940 sonrasında yaptığı ünlü filimler ve daha yüzlerce filim.

Kısaca Klasik ve modern filimlerden meydana gelen gösterileri, ilginç sergileri, konferans seminer ve tartışmaları, bu yıl ilk kez düzenlenecek sinema sanatı kursları, kitaplığı ve arşivi ile **Türk Sinematek'**i ülkemizin en yaygın ve güçlü sinema merkezi olmak özelliğini bu yıl da sürdürüyor.

GERMINAL

GERMINAL. Yönetmen / Yves Allégret. Senaryo / Emile Zola'nın romanından Charles Spaak. Müzik / Michel Magne. Oynayanlar / Jean Sorel (Etienne Lantier), Berthe Granval (Catherine), Claude Brasseur (Chaval), Bernard Blier (Patron Hennebeau), Lea Padovani (Maheude), Philippe Lemaire (Negrel), Philippe Destailles (Raseneur), Claude Cerval (Maigret), Jacqueline Porel (Mme Maigret), Michèle Cordoue (Mme Désir), Jacques Monod (Deneulin), Simone Valère (Mme Hennebeau), Yapım / Les Films Marceau - Paris - Elysées Films - Les Films Metzger ve Woog-Cocinor. Çekim yeri / Macaristan. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1963.

Etienne Lantier genç ve dinç bir adamdır. İş aramaktadır. Oysa her yerde işsizlik hüküm sürmektedir. Sonunda **Maheu** adında bir maden işçisi ona acır ve iş bulmasına yardım eder. **Etienne** kısa zamanda Maheu ailesi ile içli dışlı olur. Bütün aile madende çalışmakta ve iki odalı bir evde sefalet içinde yaşamaktadır : Anne ve baba **Maheu Zacharie** ve kardeşi **Jeanlin, Catherine,** kızkardeşi **Azir** ve **Léonore Henri, Isabelle** adlarında üç küçük...

Catherine ve **Etienne** ilk anda birbirlerinden hoşlanırlar. **Catherine, Etienne'e** madendeki ilk günü için öğütler verir. Mühendis **Negrel** galerileri teftiş eder. Bir kuyunun putrellerini kötü yerleştirdiği için **Maheu'ye** 3 franklık ceza keser. Putrel yerleştirme işine ayrıca bir para ödenmediğinden ötürü Maheu itiraz eder. Akşam **Maheu** ve **Etienne** mahalle kahvesine giderler. Orada bulunanlar arasında **Souvarine** adında nihilist bir göçmenin etkisi altında münakaşa başlar. Bir kaç gün sonra **Maheu'nün** oğlu **Zacharie** askere çağrılır. Kötü bir kura çektiğinden yedi yıl uzakta kalacaktır. **Maheu,** oğlunun yerine Etienne'in kendileriyle birlikte sürekli olarak yaşamasını önerir. **Etienne** kabul eder. Her gün aşık olduğu, fakat **Chaval** adında bir serseriyi sevdiğini bildiği için bir türlü açılamadığı **Catherine'in** çevresinde dolaşır durur. Bir süre sonra **Catherine, Chaval'le** yaşamak üzere ailesini terkedecektir. **Etienne** boşuna onu caydırmaya çalışır. Aşkını açığa vurur ama artık çok geçtir. **Catherine** kararından dönmez.

Bir sabah, işe gelen işçiler şirketin bir kararını şaşkınlıkla okurlar; Putrel yerleştirme işine metreküp hesabıyla para ödenecek, buna karşılık «berline» ücreti % 20 indirilecektir. İşçiler greve karar verirler. Bu arada **«Jean Bart»** madeninin işçileri aynı şirkete bağlı olmadıklarından greve katılmazlar. Gösteri yapanların başında yer alan Etienne grevi **Jean Bart** madenine de yaymak için bu madenin patronu ile görüşmek ister. Ama grevi yaymayı başaramaz. Bunun üzerine gösteri yapanlar çığırından çıkmış bir biçimde kabloları keserler ve korkuya kapılan maden işçileri merdivenlerden çıkarak ocağı terkederler.

Akşam mahalle kahvesinde **Etienne, Catherine** ve **Chaval'e** rastlar. İki adam tartışırlar ve kavga ederler. **Chaval** bıçağını çeker. **Catherine** dayanamaz ve **Etienne'i** korur. Çılgına dönen **Chaval, Catherine'i** taşa tutarak evinden kovar.

Grev devam etmekte ve şirket direnmektedir. Grevci işçilerin yerine Belçikalı maden işçileri alınır. Bu yeni karar karşısında gösteri yapan işçiler son derece sinirlenirler. İşe polis birliklerinin müdahalesi gerekir. Aralarında **Maheu** ve **Jeanlin'in** de bulunduğu 11 kişi ölür. Bunun üzerine şirket aldığı karardan vazgeçmeğe ve eski işçilerini yeniden almaya mecbur kalır.

Karışıklıklar sıramda saklanmak zorunda kalan **Etienne, Maheu ana'nın** yanına döner. **Catherine** eskiden olduğu gibi evdeki yerine dönmüştür. Artık **Catherine,** bütünüyle **Etienne'indir.** Ve **Etienne** de **Catherine'in** arzusuna uyarak madene döner.

Sabah. Grevciler işbaşı yapacaktır. Ama **Souvarine** geceleyin maden ocağını sabote etmiştir. Ocakta su sızmaları başlar Galeriler çöker. İşçiler dehşet içinde kaçışırlar. Çöken tavanlardan bir taş **Catherine'in** başına isabet eder. Genç kadın yaralanır. Bu arada **Etienne'le Catherine** göçükte mahpus kalır-

lar. Kuru bir galeri bulup ilerlerler. **Chaval'e** rastlarlar. Yaralıdır. Üçü birlikte kapana kısılırlar. **Chaval Etienne'i** kışkırtır. Dövüşürler ve **Chaval** ölür. Beklerler. Sular yükselmektedir. Sonunda onları kurtarmaya gelenlerin vuruşları duyulur. **Etienne** sevincini **Catherine'** le paylaşmak ister. Ama çok geçtir. Ölmüştür genç kadın.

Maden işçilerinin mezarlığında hava çok güzeldir. **Etienne,** çiçekler dikilmiş mezarı seyreder. Bir yaşlı adam, «Bu çiçekler nisanda açacak. Babam nisan değil Germinal derdi» diye mırıldanır.

KÜÇÜK KÖPEKLİ KADIN

DAMA S SOBACHKOI. Yönetmen / Yosif Heifitz. Senaryo / Çehov'un romanından Yosif Heifitz. Görüntü yönetmeni / Andrey Moskvin. Oynayanlar / Ya Savyina (Anna Sergeyevna), Aleksey Batalov (Gourov). Yapım / Mos Film. Yapım yeri ve yılı / Rusya 1960. (1961 Cannes Şenliği ödülü).

Gourov deniz kıyısında dolaşırken sıkıntısına ve küçük köpeğine gezinti yaptıran **Anna Sergeyevna'ya** gözü takılır. Tanışırlar. Ve birlikte tatlı saatler geçirirler. Başlangıçta bu, işsiz güçsüz iki insanın flörtü gibidir. Ancak **Gourov** Moskova'ya dönüp te aile çevresinin tatsız ve bayağı havasına girince birden Kırım'da deniz kıyısındaki ilişkinin öyle gelip geçici bir şey olmadığını anlar. Sonra **Anna Sergeyevna'nın** oturduğu küçük taşra kentinde kısa bir buluşma ve **Anna'nın** evinde, tiyatroda, otellerde uzun bekleyişler. **Anna** kocasını aldatarak **Gourov'la** buluşmak üzere **Moskova'ya** gider. Ve yeniden bekleyişler, oteller ve hüznün sevince, umutsuzluğun umutlara karıştığı buluşmalar. Bu seven iki insanın hep sürüp gidecek yaşantısıdır.

FİLİM HAKKINDA

«**Küçük Köpekli Kadın,** klasik bir edebiyat eserinin filime uyarlanması alanında bir başeserdir. **Çehof** ve **Heifitz'in** sanatları arasında çok ince bir akrabalık var. Aynı alçak sesle konuşma, aynı ince beğeni, aynı usulca gülümseyiş, alaycı ve sevecen bakış-Bütün filimlerinde olduğu gibi bu filminde de Heifitz akıllıca mizansen, iyi bir oyuncu yönetimi ve zevkli bir görüntü düzeni uygulamış.»

Luda ve Jean Schnitzer

«Derinlemesine bir **Çehof** tonunda son derece insancıl, hüzünlü bir aşk öyküsünü anlatan mükemmel bir uyarlama...»

Georges Sadoul

YÖNETMEN

1905 yılında Minsk kasabasında doğan **Heifitz** 1930'dan bu yana eser veren en önemli yönetmenlerden biridir. 1930-40 yılları arasında dostu **Zarkhi** ile birlikte çevresindeki günlük yaşantıyı yansıtan bir dizi filim çevirdi. İki arkadaşın beraber çalışmaları savaştan sonra da devam etti. Daha sonra **Heifitz** çalışmalarını başarıyla tek başına sürdürdü. «**Küçük Köpekli Kadın**» filmiyle çağdaş Sovyet sinemasının büyük isimlerinden biri olmaya hak kazandı.

Filimleri Maden Türküsü / 1928, Yüzdeki Esintiler / 1930, Pauldien / 1931, Vatanım / 1932, Gorjace D Enecki / 1935, Baltık Milletvekili / 1937, Hükümet Üyesi / 1940, Adım Soukhe Bator'dur / 1942, Malakof Tepesi / 1944, Japonya Bozgunu / 1945, Yaşama Adına / 1946, Değerli Tohumlar / 1948, Bir Büyük Aile / 1954, Bakû Alevleri / 1954, Roumantze Olayı / 1956, Küçük Köpekli Kadın / 1960.

KÜLLER VE ELMAS

POPIOL I DIAMENT. Yönetmen / Andrzej Wajda. Senaryo / Jerzy Andrzejewski'nin romanından Andrzej Wajda ve Jerzy Andrzejewski. Görüntü yönetmeni / Jerzy Wojcik. Kurgu / Halina Nawrocka. Dekor / Roman Mann. Oynayanlar / Zbigniew Cybulski (Maciek), Ewa Krzyzewska (Krystyna), Waclaw Zastrzezynski, Adam Pawlikowski, Bogumil Kobiela. Yapım / Film Polski. Yapım yeri ve yılı / Polonya 1958. İngilizce altyazılı.

1959 Venedik Şenliği Fipresci, 1959 Films and Filming Dergisi, 1960 Vancouver Şenliği, 1960 Entr'acte Dergisi ödüllerini almıştır. Olay 7 mayıs 1945'te geçer. Polonyanın küçük bir taşra kenti. Özgürlüğün ilk günleri. Bir kaç saat sonra dünyanın en büyük savaşı sona erecektir. Almanya teslim olmuştur. Ancak savaşın bu son gecesini rahat ve uykuda geçiremiyen insanlar da vardır. Hem almanlara hem de ruslara karşı savaşmakta olan **Maciek** ve **Andrzej** Polonya milliyetçilerindendir. Parti sekreteri **Szczuka'**yı öldürmekle görevlendirilmişlerdir. Beklenen araba görünür. **Maciek** makinalısını adamlara boşaltır ve kaçarlar. Ancak **Szczuka** yerine yanlışlıkla fabrika işçilerini ödürmüşlerdir. Şehirde Almanların teslim oluşu şerefine büyük bir ziyafet düzenlenir. Şehre dönen **Andrzej** milliyetçi albay tarafından çağrılır ve sekreteri öldüremedikleri için kınanırlar. Albay aynı zamanda Polonya bağımsızlığının yeraltı mücadelesi ile sağlanabileceğini, burdan ayrılanların hapishaneye düşeceklerini söyleyerek tehdit eder. **Maciek** ise otelde **Szczuka'**nın odasının yanında bir oda tutar. **Andrzej'**le buluştuklarında **Szczuka'**yı o gece öldüreceğini söyler. Bu arada barda tanıştığı **Krystina** gelir. **Maciek'**e hayatını, almanlar tarafından öldürülen babasını, işgalde öldürülen annesini, kimsesizliğini anlatır. Neden gözlük taktığını sorar **Maciek'**e. «İşgalde lağımlarda dolaşmaktan» diye yanıtlar **Maciek. Krystyna Maciek'**in odasından ayrılırken Sekreter **Maciek'**in önünden geçmektedir. **Maciek Krystyna'**dan biraz daha kalmasını ister. Sonra sokağa çıkarlar. Yağmurdan korunmak için bir kilise kalıntısına girerler. **Krystyna** mezartaşına yazılmış olan Cyprien Norwid'in dizelerini okur: «Küller altında elmas bir yıldız gibi bütün pırıltısıyla parlamazsa..»

Maciek Krystina'nın kırılan topuğunu onarırken bekçi gelir. Ölülere saygısızlık ettiklerini söyler. İçerde yatan iki ölü sabah **Maciek'**in yanlışlıkla öldürdüğü işçilerdir. Aynı anda Parti Sekreteri, **Podgorski'**ye öldürülen işçilerin tahkikatını sormaktadır **Maciek** ve **Krystina** otelin bahçesine dönerler. **Maciek** ayrılmak zorunda olduğunu söyler. Otele girdiğinde **Andrzej'**le karşılaşır. Birlikte alt kata inerler. **Maciek Andrzej'**e artık öldürmekten usandığını, saklı yaşamak istemediğini anlatır. **Andrzej** ise verilen görevi mutlaka başarmak zorunda olduğunu söyler. **Maciek** işi başaracağını anlatır. Yukarda **Szczuka'**nın odasına bir subay gelir ve oğlunun milliyetçiler arasında yakalandığını söyler. **Maciek** oğlunu görmeye giden **Szczuka'**yı takip eder. Az sonra **Szczuka'**yı vurup öldürür. Sabah belediye başkanı koşarak **Andrzej'**e gelir. **Andrzej** onu düşürür, vahşice dövüp tekmeler. İşinden atıldığın için bana geliyorsun der. Kamyona biner ve uzaklaşır. **Maciek** olayı görmüştür. Telâşa kapılır ve kaçar. Askerlerle karşılaşır. Arkerler durmasını ihtar ederler. Önce havaya sonra da ihtarı dinlemeyen Maciek'e ateş eder ve vururlar.

Geniş bilgi için bkz.: Filim 70 dergisi, sayı 2.

LOUIS LUMIERE'İN KİŞİLİĞİ

Dünya sinema endüstrisinin kurucularından ve ilk yönetmenlerindendir. 1864'de doğdu. 1948'de öldü. Ağabeysi **Auguste Lumière'**le birlikte 1895'te **«cinématographe»** adını verdikleri aygıtı meydana getirdiler. Bu buluşa kadar, **Louis Lumière,** Lyon'da teknik öğrenim görmüş, ağabeysi ve babası **Antoine Lumière'**le fotoğrafçılık çalışmaları yapmış, 1880'de gümüş bromürlü fotoğraf plakalarının yapılması için bir fabrika meydana getirmişti.. **Lumière'**lerin 13 Şubat 1895 patent tarihini taşıyan **«cinematographe»**ları, **Edison'**un **Kinetoscope'**undan geliştirilmiş bir aygıttı. **Lumière'**ler **Kinetoscope'**u gördükten sonra **Kinetoscope** filimlerini perde üzerine yansıtacak bir aygıt yapma deneyine girişmişler, önce pelikülü hareket ettirecek bir «dişli ayak», sonra da bir kamera meydana getirmişlerdi. Bilimsel özellik taşıyan ikl projeksiyon «Millî Endüstriyi Geliştirme Derneği'nin salonunda **«La Sortie des Usines Lumière» (Lumière Fabrikalarından Çıkış)** filmiyle yapıldı. Halka açık ilk gösteri ise 28 Aralık 1895'te Paris'te **Grand-Café'**nin alt katında yapıldı. Bu dünyanın ilk filim göste-

risi olarak bilinmektedir. **Louis Lumière**'in bundan sonraki çalışmaları sinemanın Fransa'da ve yabancı ülkelerde ticarî bir iş kolu olarak yayılması alanında oldu. Emrinde çalıştırdığı birçok kameramanları dünyanın dört bir köşesine, bu arada Osmanlı ülkesine de göndererek ilk aktüalite, röportaj-film'lerin çekilmesini sağladı. Bundan amacı seyirciye, görmediği, bilmediği yerlerden görüntüler sunarak gösterilerin ticarî başarısını arttırmaktı. Ancak bu alandaki girişimi başarısızlıkla sonuçlanınca kendini yeniden teknik araştırmalara verdi. Renk ve kabartma filim üzerinde çalıştı ve bazı buluşlar yaptı. Bilimler Akademisine üye seçildi. Fransız senaryocuları her yıl, öykülü filim dışında meydana getirilmiş bir Fransız filmine, onun adını taşıyan bir ödül verirler.

BAŞLICA FİLİMLERİ: 1895-96: La Sortie des Usines Lumière (Lumière Fabrikalarından Çıkış); Ateliers de la Ciotat (Ciotat Atölyeleri); Partie de Tric-Trac (Tavla Partisi); Repas de Bébé (Bebeğin Yemeği); Arroseur Arrosé (Sulanan Sulayıcı); Arrivé d'un Train en Gare de la Ciotat (Ciotat Garına Bir Trenin Girişi).

KIZGIN ATEŞ

LA BRASIER ARDENT. Senaryo ve Yönetmen / İvan Mosjoukine. Görüntü yönetmeni / Joseph-Louis Mundviller. Oynayanlar / İvan Mosjoukine (Detektif), Nathalie Lissenko (Kadın), Nicolas Koline (Kadının kocası). Yapım / Albatros - Alexandre Kamenka. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1923.

«Kızgın Ateş» benzeri olmayan, varolan kalıplara sığmayan, tek kalan bir yapıttır. Düş ile gerçekliğin, ama düş kişilerini canlandıran bir gerçekliğin karışımıdır. Filmin başında mantık bağlantısı olmayan, gerçek üstü, çarpıcı bir bölüm izleriz. Alevler içindeki adamın saçlarından bir kadını kendine çekmesi ya da başka bir bölümde kendini bıçaklaması gibi... Ve bir kadının uyanması ile seyirci gerçeğe döner. Düğmelere basılıp yatağa getirtilen kahvaltı masası, gazeteler ya da tuvalet aynası ile oldukça katı bir gerçekçiliktir bu. Kadın düşünü, uyumadan önce okuduğu, içinde bir detektifin çeşitli kılıklara büründüğü romanın etkisine bağlar. Ne var ki gelişen olaylar bu denli basit değildir. Kendisi ile anlaşamayan kocası, bir rastlantı sonucu bulduğu detektife onu izletir. Ve kadın detektifin düşündeki adam olduğunu görür. Olaylar da bu düşün doğrultusunda gelişmeye başlar.

İvan Mosjoukine, devrimden sonra Fransa'ya göç eden Rus sinemacılarının en önemlisidir. Çarlığın son yıllarında bazı entellektüel tabakalarda görülen aşırı romantizm ve şiddeti Fransız sinemasına sokmuştur. En kişisel filmi olan «Kızgın Ateş», eski başarılı yapıtı «Şeytanın Gülümsemesi Satan Triomphant» ın bir tekrarıdır.

En değerli, en tehlikeli eğilimleri ve kendisi ile çarpışan bir ruhun uğraşıdır «Kızgın Ateş». Bir imge, allegori değil, bir simgedir filim. Eylem, kendini canlandıran düşünce ile içiçedir. Kişiler alınyazısının tutsağı olan bir topluluğun temsilcileridir; adları yoktur.

«Kızgın Ateş»te en cüretli tekniğin olanaklarından yararlanılmıştır: bindirmeler, negatif görüntüler, birden canlanan durağan görüntüler, hızlı kurgu, v.b.. **Mosjoukine**, yarı alaycı anlatımı ile seyirciyi duygulandırmanın yanında, güldürme yeteneğine sahip olduğunu da kanıtlamaktadır. Fransız sinema tarihçisi **Jean Mitry «Le Brasier Ardent»** için şunları yazmaktadır: «Sembolik ekspresyonist öğeleri olan meraklı bir deneme. Düş ve gerçek, o günlerde moda olan «Rocambolesque» serüvenleri, alay ve mizahla anlatan bir öyküde birleşiyorlar. Filimde Alman ekspresyonizmi ile öncü (avant-garde) tiyatronun etkileri birlikte hissedilmektedir.»

LUMIERE'DEN RENOIR'A

DE LUMIERE A RENOIR. Antoloji.

Bu kurgu filmi aşağıdaki filimlerden alınan parçalarla meydana getirilmiştir:

I. BOBİN: La Mort du Duc de Guise (Promio ve Brotteau) 1898; L'Affaire Dreyfus (G. Méliès) 1898; Luttes Extravagantes (G.

Méliès) 1900; Victimes de l'Alcoolisme (F. Zecca) 1902; Une Demande en Marriage Mal Engagée 1902; Palais des Mille et une Nuit (G. Méliès) 1905; Le Fils du Diable Fait la Noce à Paris (Lepine) 1906; Hotel Eléctrique (Segundo De Chomon) 1910; Le Binettoscope (Emile Cohl) 1910; Le Retapeur de Cervelle (Emile Cohl) 1911.

2 BOBİN: La Folie du Dr. Tube (Abel Gance) 1915; Rose France (Marcel l'Herbier) 1919; Paris qui dort (René Clair) 1924; Le Ballet Mécanique (Fernand Leger) 1924; Le Brasier Ardent (Ivan Mosjoukine) 1923; La Cite Foudroyée (Luitz Morat) 1924; La Fille de l'Eau (Jean Renoir) 1924; Entr'acte (René Clair); La Coquille et le Clergyman (Germaine Dulac) 1928; La Zone (Georges Lacombe) 1928; Etoile de Mer (Man Ray) 1928; A Propos de Nice (Jean Vigo) 1929; Un Chien Andalou (Luis Bunuel) 1928.

3 BOBİN: L'Assassinat du Duc de Guise (André Calmettes) 1908; Macbeth (Paul Mounet) 1910; Boireau Cuirrasier (André Deed) 1910; Victimes de l'Alcool (Gérard Bourgeois) 1911; Zigomar (Victorien Jasset) 1911; Fantomas (Louis Feuillade) 1913 - 14; Balao (Victorien Jasset) 1913; La Dentelière (Léonce Perret) 1912; Germinal (Albert Capellani) 1913.

4. BOBİN: Le Friquet (Maurice Tourneur) 1912; L'Enfant de Paris (Léonce Perret) 1914; Vendemiaire (Louis Feuillade) 1918; Le Coupable (André Antoine) 1917; Travail (Henri Pouctal) 1919.

5. BOBİN: Le Bled (Jean Renoir) 1929.

MODERATO CANTABILE

MODERATO CANTABILE. Yönetmen / Peter Brook. Senaryo/Marguerite Duras, Peter Brook Gérard Jarlot. Görüntü yönetmeni / Armand Thirard. Müzik / Antonio Diabelli Dekor / Jean André. Oynayanlar / Jeanne Moreau, (Anne Desbaredes), Jean-Paul Belmondo (Chauvin), Didier Haudepin (Çocuk), Valérie Dobuzinsky, Pascale De Boysson, Colette Regis. Yapım / Productions Iéna, Raoul J. Lévy (Paris) - Documento Films (Roma). Yapım yeri ve yılı / Fransa - İtalya 1960.

Blaye, Fransa'nın unutulmuş bir kasabasıdır. Gironde nehri kıyısında, Antilles yolu üzerindedir. İki bin nüfuslu bir çelik merkezidir. Şaraplarından dolayı zengin bir kasabadır. Çok güzel evlerle donanmıştır.

Bu bahar Blaye'de neler olacaktır?

Bir çocuk alışılagelmiş insafsız müzik eğitimi sınırları içinde, piyano öğrenecektir. Bir kadın, aynı dakikalarda bir kahvede, aşağı tarafından öldürülecektir. Bir başka kadın Anne Desbaredes, bu olaydan çok heyecan duymuştur. Cinayet esrarını koruyacaktır. Tıpkı Anne Desbaredes'in heyecanı gibi. Anne, ertesi gün, katillerin davranışına benzer bir şekilde cinayet yerine geri döner. Ve Chauvin adında bir adama rastlar. Tanışır, konuşurlar. Kendilerinden çok cinayetten söz ederler.

Anne Desbaredes'le Chauvin'in ilişkileri çok az sürer. Yalnızca birkaç gün. Sonra Blaye'in sessizliğinde yok olur, gider.

Filmin adı ve konusu, «Hiroşima Sevgilim»in senaryocusu ve «yeni roman» akımının ünlü kadın yazarı Marguerite Duras'nın romanından alınmıştır. Filmin kahramanları, taşra kentlerindeki yaşamı örten türden esrarla dolu kişilerdir. Bu kişileri Fransız sinemasının usta oyuncuları Jeanne Moreau ve Jean-Paul Belmondo canlandırırlar. Çevrelerinde pek az kişi vardır: Oğul, katil, ev sahibesi... Filmin kahramanı Anne erkek tarafından öldürülen bir başka kadının devamıdır. Cinayet neyi değiştirmiştir? Senaryonun çıkarıldığı roman, Claude Roy'a göre, Bela Bartok tarafından ikinci kez kaleme alınmış bir Madame Bovary'dir. Bir başka eleştirmen Gaeton Picon ise «Moderato Cantabile» de ölüm ile aşkın açıkça birbirine bağlanmasına dikkatimizi çekmektedir.. İngiliz tiyatro yönetmeni Peter Brook'un yönetiminde ortaya koyduğu oyunla Jeanne Moreau, Cannes Şenliği'nde «en iyi kadın oyuncu» ödülünü almıştır.

İDAM SEHPASI

ASCENSEUR POUR L'ECHAFAUD. Yönetmen / Louis Malle. Senaryo / Noel Calef'in romanından Louis Malle ve Roger Nimier. Görüntü yönetmeni / Henri Decae. Müzik / Miles Davis. Dekor / Rino Mondellini ve Jean Mandaroux. Ses / Raymond Gauguier. Oynayanlar / Maurice Ronet (Julien Tavernier), Jeanne Moreau (Florence Carala), Lino Ventura, Ivan Petrovich, Georges Poujouly, Yori Bertin, Jean Wall, Felix Marten, Yapım / Nouvelle Editions De Films. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1957.

Julien Tavernier, büyük bir şirkette memurdur. Şirket patronunun karısı **Florence'a** aşıktır. Onunla anlaşarak, kocasını ortadan kaldırmak için kusursuz bir cinayet işler. Fakat cinayet mahallini terkedip **Florence'la** buluşacakları «Royal Cafée» ye gitmeye hazırlanırken bir raslantı sonucu asansöre hapsolur Bütün geceyi burada geçirmeye zorunludur.. Bu arada arabası da **Louis** ve **Véronique** adlı iki genç tarafından çalınır. Sokaklarda yapayalnız kalmış olan **Florence Julien'i** düşünürken geçen arabasını **görecek ve** daha da ümitsizliğe düşecektir. **Julien** asansörde kurtuluş için çabalarken genç çift arabayla Paris dışında bir motele gider. Orada Alman turistleriyle tanışırlar. **Birlikte** içerler. **Almanlar** genç çocuğun tavırlarından kuşkulanır, arabanın çalınmış olduğunu sezerler. Louis Almanların Mercedes'i ile kaçmaya çalışırken yakalanır ve onları vurmak zorunda kalır. Silah **Tavernier'ye** ait olduğu için ertesi günün gazeteleri **Tavernier'nin** iki Alman turistini öldürdüğünü yazarlar. **Florence,** gençlerin evine gider ve cinayeti Julien'in adını kullanarak onların **işlediğini** anlar. Bu sırada asansörden kurtulan **Tavernier** de sorguya çekilir. **Tavernier** Almanları öldürmediğini ispat için gece müdürü **öldürdüklerini** açıklar. Gerçek katillerin **genç** çift olduğu da anlaşılır.

«İdam Sehpası» Louis Malle'in 25 yaşında yaptığı ilk uzun filmidir. 1958 yılı **Louis Delluc ödülünü** kazanmış ve **Cannes Şenliği'nde** de bir özel ödül almıştır.

ATATÜRK VE SİNEMA

Ülkemizde 1914 yılında **Fuat Uzkınay** tarafından çekilen **«Ayestefanos'taki Rus Âbidesinin Yıkılışı»** ile başlayan filim çekimi, I. Dünya Savaşı içinde kurulan **«Ordu Sinema Dairesi»** nin hazırladığı savaşla ilgili çeşitli belge filimleri ile devam eder. Ayrıca çalışmalarda bulunan **«Müdafaa-i Milliye Cemiyeti»** nin sinemacıları da işgali protesto eden sivil halkla ilgili belge filimleri yapmışlardır. Ankara'da «Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmeti» kurulunca, eldeki bazı malzemeler Ankara'ya yeni hükûmetin emrine gönderilir.

Atatürk o günlerin gailelerle yüklü havası içinde filim çekimi işleri üzerinde de durur. Savaş başlangıcında tiyatro ve filim yönetmeni **Ahmet Fehim Bey**'i Kurtuluş Savaşı'nın belge filimlerini çekmek üzere davet ederse de zatürreden yatmakta olan yönetmen bu isteği yerine getiremez.

Savaşın ilk yıllarına ait belge filimleri bulunmamaktadır. 1922 yılı arka arkaya kazanılan zaferlerle birlikte, sinemacıların da cepheye yönelmelerine yol çar. Bu dönem içinde **Kemal Film** ve **Ordu Film Teşkilâtı**, birçok belge ve haber filimleri çekerler. Bunlar içinde en önemlilerinden biri **«Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın İzmit Cephesini Teftişi»** dir. En eski filim operatörümüz **Cezmi Ar** bu filmin çekilişini şöyle anlatmaktadır:

«İstanbul'un kurtuluşu sıralarındaydı. Bir gece evde oturuyordum. **Kemal Film** sahiplerinden **Şakir Bey** geldi ve hemen hazırlanmamı söyledi. **«Gazi Paşa İzmit'de yapılacak** resmi geçiti takip edecekmiş. Biz de filim çekeceğiz» dedi. Hemen hazırlandım, çıktık. Binbir tehlike ile **İzmit**'e vasıl olduk. Güneşin doğmasıyla birlikte İzmit Gebze arasındaki sahada büyük bir geçit töreni yapıldı. **Gazi Paşa** da töreni başından sonuna kadar takip etti. Ben korka korka makinemi hazırladım ve resmi geçiti filme aldım. Sonra titreye titreye **«Gazi Paşa**'nın da filmini çeksek» dedim. Bu arzumu kendilerine söylemişler. Kabul etmiş, beni yanına çağırdı ve «Çekinmeyin, sinema sanatının icabatı neyse söyleyin, hemen tatbik edelim» dedi. Bunun üzerine Paşa'mızın çeşitli açılardan filmini almaya başladım. Son derece fotojenikti. Kamera karşısında gayet rahat hareket ediyordu. Nihayet «Kâfi mi» diye sordular. «Kâfi Paşam, sağolun» dedim. Etrafımızda toplananlara hitaben «İleride bugünü görmeyenlere iyi bir ibret hâtırası olur bu resmi geçit» dediler ve yanımızdan ayrıldılar... Şimdi düşünüyorum da, **Atatürk** kamera karşısında tecrübeli bir sanatkâr kadar başarılıydı. Sanatkârlık onun ruhunda vardı.»

Bu çekimler sırasında ilk Türk sinemacısı **Fuat Uzkınay** da **Kemal Film** hesabına **«Zafer Yollarında»** adlı uzun metrajlı belge filmiyle bu yılların en önemli çalışmasını yapar. Sonraki yıllarda Kurtuluş Savaşı'nın tam bir filmini meydana getirmek için çabalara girişilmiş, savaş içinde çekilen bütün belge ve haber filimlerinden yararlanılarak belgesel bir kurgu filmi olan **«İstiklâl»** daha sonraki adıyla **«Zafer Yolları»** meydana getirilmiştir. 1933'te filmi seyrederek eksik bulan Atatürk genişletilmesi için emir verir. Filim bir türlü tamamlanamaz. 1937'de niçin hâlâ tamamlanmadığını soran **Atatürk**'e şu cevap verilir: «Size ait sahnelerin ekserisi hareketsiz resimlerden ibaret olduğu için tamamlanamadı.» Bu cevap üzerine **Atatürk** şu ilginç sözleri söyler: «Ben hayattayım. Millî Mücadele'ye ait bütün evrakım, kılıcım, çizmem, hali hazırda mevcut olduğuna göre, çağırdığınız anda bana düşen görevi yapmadım mı? Böyle bir teklif karşısında kalsam memnuniyetle kabul eder, bir artist gibi filimde rol alır, hâtıraları canlandırırdım. Bu millî bir vazifedir. Çünkü Türk gençliğine bu mücadelenin nasıl kazanıldığını canlı olarak ispat etmek, hâtıra bırakmak, bu filimle mümkün olacaktır.»

Herşeye rağmen **Atatürk**'ün bu isteği gerçekleşmemiş ve filim eksik bir kurgu filmi olmaktan ileri gidememiştir.

Cumhuriyetin 10. yılını kutlama şenlikleri arasında Rus yönetmeni **Sergey Yutkeviç** ve **Oskaraviç Arnstam** Türkiye'ye davet edilir

ve **«Türkiye'nin Kalbi Ankara»** adlı bir belge filmi yaparlar. Ayrıca gene Türkiye'ye davet edilen **Ester Shaub, Necati Çakus**'la birlikte öğretici belgesel bir kurgu filmi hazırlar. Özellikle Kurtuluş Savaşı ve yeni Türkiye'nin kuruluşunun filimlerle tespit ve belgelenmesi işine önem veren **Atatürk**'ün vakitsiz ölümüyle bu çalışmaların hızı kesilmiştir. Aşağıya aldığımız sözlerinin de açıkça ortaya koyduğu gibi, **Atatürk**, sinemanın önemini ve geleceğe dönük gücünü kavramış bir devlet adamıydı.

«Sinema öyle bir keşiftir ki, bir gün gelecek, barutun, elektriğin ve kıtaların keşfinden çok dünya medeniyetinin veçhesini değiştireceği görülecektir. Sinema, dünyanın en uzak köşelerinde oturan insanların birbirlerini tanımalarını, sevmelerini temin edecektir. Sinema, insanlar arasındaki görüş ve düşünüş farklarını silecek, insanlık idealinin tahakkukuna en büyük yardımı yapacaktır. Sinemaya lâyık olduğu ehemmiyeti vermeliyiz.»

CEZAYİR BATAKHANELERİ

PEPE LE MOKO. Yönetmen / Julien Duvivier. Senaryo / Henri Jeanson, Ashelbé, Julien Duvivier. Görüntü yönetmeni / Jules Kruger. Müzik / Vincent Scotto, Muhammed İgerbuşen. Dekor / Jacques Krauss. Oynayanlar / Jean Gabin (Pépé le Moko), Mireille Balin (Gaby), Lucas Gridoux (Müfettiş Slimane), Gabriel Gabrio (Carlos), Gaston Modot (Max), Charpin (Régis), Marcel Dalio, Line Noro, Fréhel, Saturnin Fabre, Roger Legris. Yapım / Roger ve Raymond Hakim. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1936.

Haydut **Pépé le Moko**, Cezayir'in Arap mahallesinde çetesiyle güvenlik içinde yaşamaktadır. Ama müfettiş **Slimane** onu izler ve âşık olduğu kadınla kaçacağı sırada **Pépé**'yi öldürür.

Kötü bir polis romanının uyarlaması olan filim Amerikan gangsterlerini bir başka ülkede göstermekten öte bir amaç taşımaz. **Duvivier** çete üyelerinin kişileştirilmesinde, kalıplaşmış davranışlar ve «tik» ler kullanarak doğrudan doğruya **Hawks** ve **«Scarface»**den etkilenmiştir. Gangster yürünün bazı sahneleri (kimliği açığa çıkarılan bir muhbirin öldürülürken otomatik piyano'nun üstüne düşüşü ve piyanonun çalmaya başlaması gibi) yerli yerine oturtulmuştur. **Henri Jeanson**'un parlak uygulaması sık sık tekrarlanan bazı oyunlar içermektedir: Örneğin **Pépé**'nin uzak kaldığı Paris'i düşünerek, bir metro biletine bakarak istasyon adlarını bir dua gibi sıraladığı an gibi.

Eğer yönetmen ve senaryocu kendi isteklerine rağmen, savaş öncesi için temel bir temayı kullanmak zorunda kalmasalardı, **«Pépé le Moko»** başarılı olabilirdi. **Gabin**, sempatik ama kötü adam, büyük bir kentte büyük bir aşka rastlar. Ülküsündeki kadınla güzel bir gemiyle «başka yerlere» gitmeyi düşler. Limana doğru koşar. Ama gemiye yaklaşmadan alınyazısı önüne çıkar, polisin kurduğu bir tuzağa düşer ve geminin düdüğü çaldığı sırada intihar eder.

Böylece bir mitos, yirmi yılda on ülkede, on kez kullanılan bir «modern tragedya» konusu doğar. Filim uluslararası bir başarı kazanmış, iki Amerikan «remake»i, bir İtalyan «parodi»si yapılmıştır.

BAŞLARINI DUVARLARA VURANLAR

LA TETE CONTRE LES MURS. Yönetmen / Georges Franju. Senaryo / Harvé Bazin'in romanından Jean-Pierre Mocky, Jean-Charles Pichon ve Georges Franju. Görüntü yönetmeni / Eugène Schüfftan. Müzik / Maurice Jarré. Kurgu / Suzanne Sandberg. Dekor / Louis de Barbenchon. Oynayanlar / Jean-Pierre Mocky (Gérane), Pierre Brasseur (Doktor Varmont), Paul Meurisse (Doktor Emery), Charles Aznavour (Heurtevant), Anouk Aimée (Stéphanie), Jean Galland (Gérand'ın babası), Edith Scob (Genç kız). Yapım / Atica - Sirius - Elpénor. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1959.

Babası tarafından akıl hastanesine yatırılan **François Gérane**, gerçekten tehlikeli bir deli midir? Yoksa ahlâk dışı, aylak gençliğin bir temsilcisi mi? Son derece otoriter bir doktor

olan **Varmont** (akıl hastanesinin yöneticisi) **François**'nın babası gibi onun deliliğine inanır. Aynı hastanede görevli bir psikiatr ise daha insancıl ve hastaların özgürlüğünden yana düşüncelere sahiptir. Ve bu düşünceleri dolayısıyla otoriter **Varmont**'la anlaşamazlar. **François** hastanede **Heurtevant** adlı bir saralı ile arkadaşlık kurar. Bir süre sonra **Heurtevant** intihar eder. **François** hastaneden kaçar, eski bir kız arkadaşı ile buluşur. **Stéphanie** ona bağlı kalmakta devam etmiştir. François'nın sevgi ve şefkate ihtiyacı olduğuna inanır. **François, Stéphanie**'ye duyduğu aşk yüzünden kaçak hayatını onunla paylaşmak istemez. Sonunda yakalanır ve yeniden hastaneye yatırılır.

Harvé Bazin'in ünlü romanından serbest bir uyarlama olan **«Başlarını Duvarlara Vuranlar»** yönetmeninin ilk filmidir. Ama buna karşılık karşı konamaz bir anlatım gücüne, garip bir güzelliğe ulaşmıştır. **Jean-Luc Godard** filim konusunda şunları söylüyor: «Bir çılgın'ın, çılgınlar üstüne çılgınca güzel filmi...» **Franju** bu filminde büyük bir oyuncu keşfetmiştir: **Charles Aznavour.** Ayrıca en sıradan yapılardan son derece etkileyici dekorlar elde etmiş ve **Maurice Jarré**'nin müziğine eşlik eden gürültüleri ustaca yerleştirmiştir.

Filim, yeni dalga akımının öncü eserlerinden biridir ve üzerinde eleştirmenlerce gerektiği ölçüde durulmamış bir başeserdir.

BİR MİLLET UYANIYOR

Yönetmen / Muhsin Ertuğrul. Senaryo / Nizamettin Nazif Tepedelenlioğlu'nun eserinden Muhsin Ertuğrul. Görüntü yönetmeni / Cezmi Ar. Oynayanlar / Ercüment Behzat Lâv, Emel Rıza, Kevser, Atıf Kaptan, Ferdi Tayfur, Naşit Özcan, Sait Köknar, Emin Belığ Belli, Mahmut Moralı. Yapım / İpek Film. Yapım yeri ve yılı / Türkiye 1932.

«Nişantaşı'ndaki ilk sesli filim stüdyosunun birinci eseri, aynı zamanda **Ertuğrul**'un en iyi filmi olan **Bir Millet Uyanıyor** (1932) idi. Senaryo, **Nizamettin Nazif (Tepedelenlioğlu)**'nun yazdığı orijinal filim hikâyesine dayanıyordu. Senaryo olarak sağlam olmasa bile, hiç olmazsa **Ertuğrul**'un öbür filimleri gibi sahne eserlerine dayanmamaktan gelen bir üstünlük taşıyordu. **Atatürk**'ün büyük «Nutuk» unun ilk sayfalarındaki birçok olaylar ve kişileri ele alan İstanbul'un işgali, kışlada uyuyan askerlerin şehit edilişi, telgrafçı Manastırlı Hamdi Efendi'nin durumu Ankara'ya bildirmesi; **Rahip Fru (Frew), Sait Molla, Yahya Kaptan... Bir Millet Uyanıyor**'un üç ayrı koldan gelişen bir yapısı vardı: **Rahip Fru (Frew), Sait Molla**'nın ön ayak oldukları padişahçıların, kuva-yı milliyecileri bastırmak için çevirdikleri dolaplar; **Yahya Kaptan**'ın şehit edilmesi; İstanbul'a gizli bir görevle gelen kuva-yı milliyeci bir subay ile bir öğretmen arasındaki aşk öyküsü.

İstanbul Sokaklarında nasıl daha sonraki birçok melodramlara örnek olmuşsa, **Bir Millet Uyanıyor** da, daha sonra Kurtuluş Savaşı'nı konu olarak ele alan birçok filimlerin tekrarladığı öğeler taşıyordu: İşgal altındaki İstanbul'da gizli teşkilatların silahlı çatışmaları, cephanelik basmalar, padişahçılar ile kuva-yı milliyecilerin gizli açık mücadeleleri, biri padişahçı öbürü kuva-yı milliyeci iki erkeğin aynı kadını sevmesi; hapsedilen, kurşuna dizilen, kaçılması imkânsız hapishanelerden kurtarılan kuva-yı milliyeciler... **Bir Millet Uyanıyor** gerek bu öğelerin acemice kullanılışı gerekse senaryonun pek ince eleyip sık dokumağa gelemeyen yapısından dolayı değil — örneğin bir tarih olayı olarak da pek aydınlığa çıkmamış olan **Yahya Kaptan**'ın öldürülmesi filimde büsbütün karanlık kalıyor; padişahın yaveri ile öğretmenin evlerinin nerede olduğu bir türlü anlaşılamıyor, bir bakıyorsunuz şehir içinde, bir bakıyorsunuz çetelerin bastığı, hatta İzmit yakınında bulunan **Yahya Kaptan**'ın girip çıktığı evler oluyor; öğretmenin yaverin evine niçin gittiği, genç subayla arkadaşlarının kurşuna dizilmeye götürüldükleri kışlanın nerede olduğu, buradan nasıl kurtuldukları anlaşılmıyor; senaryocu ile rejisör fazla sıkıntıya geldikleri vakit ortaya Ku Klux Klan'cıları andıran kukuletalı meçhul intikamcılar çıkararak sar-

pa saran işleri hallediyorlar...—, **Ertuğrul**'un öbür filimlerinde raslanmayan canlılık ve hareketliliği, montajındaki rahatlığı, oyunun biraz daha az «théatrale» oluşuyla dikkati çekiyordu (bu kez, «Dâr-ül-bedayi» oyuncularından çok, **Ferdi (Tayfur), Atıf (Kaptan), Naşit (Özcan), Emel Rıza, Kevser** gibi «dışardan» kimseler birinci plândaydı. Ayrıca **Kaçakçılar**'da geçirdiği kazadan sonraki ameliyata rağmen korkunç bir biçim alan yüzüyle **Çeteci Recep**'i canlandıran **Köknar** ve **Yahya Kaptan**'ı canlandıran **Atıf Kaptan** «fotojenik görünüşleri ve rahat oyunlarıyla göze çarpıyorlardı). Filim, **Ertuğrul**'un Sovyetler Birliği'nde edinebildiği küçük çaptaki tecrübelerini ortaya koymaktaydı. Bu tecrübeler, yukarda belirtildiği gibi kameranın hareketliliğinde ve montajda göze çarpmaktaydı fakat **Ertuğrul**'da sık sık görüldüğü gibi, edinilen tecrübe çok kere taklit olmaktan ileri de geçmiyordu (örneğin kuva-yı milliyecilerin kurşuna dizilme sahnesi, **Potemkin Zırhlısı**'nın başlarındaki kurşuna dizilme sahnesinden esinerek meydana getirilmişti). Üstelik sessiz filim çağından edinilen bu tecrübe, sesli filme uygulandığı vakit oldukça iğreti duruyordu. Bundan dolayı, **Ertuğrul**'un en iyi filmi, genel görünüşüyle sessiz filim tekniğine uyularak ortaya çıkarılmış bir sesli filim özelliği taşıyordu.»

Nijat Özön

Türk Sineması Tarihi

KIVIRCIK PAŞA

Yönetmen / Faruk Kenç. Eser / Sermet Muhtar Alus. Senaryo / Faruk Kenç. Görüntü yönetmeni / Necati Tözüm. Oyuncular / Halide Pişkin, Sait Köknar, Nebile Tezcan, Vedat Karaokçu, Yaşar Nezihi, Beatris Kalfayan, Talât Artemel, Refik Kemal Arduman. Yapım / Ha-Ka Film. Yapım yeri ve yılı / Türkiye 1939-40.

Sermet Muhtar Alus'un romanından alınan ve bir eski zaman paşasının yaşayışını yansılayan **«Kıvırcık Paşa»** 1939/40'ta **Faruk Kenç** tarafından çevrilmiştir. Basit bir komedi olan **«Kıvırcık Paşa»**, baş oyuncu **Sait Köknar**'ın oldukça canlı bir tip çizmesiyle dikkati çekiyordu.

Nijat Özön

Türk Sineması Tarihi

NANA

NANA. Yönetmen / Jean Renoir. Senaryo / Emile Zola'nın romanından Pierre Lestringuez. Görüntü yönetmeni / Jean Bachelet ve Corwin. Dekor ve kostümler / Claude Autant - Lara. Oynayanlar / Catherine Hessling (Nana), Werner Krauss (Kont Muffat), Jean Angelo (Vandoeuvres kontu), Raymond Guérin Catelain (Georges Hugon), Pierre Champagne (La Falaise), Pierre Philippe (Bordenave), Waleska Gert (Zoé), André Cerf (Le Tigre), Jacqueline Ford (Rose Mignon), Nita Roman (Satin). Yapımcı / Jean Renoir. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1926.

(Filim hakkında açıklama, gösteriden önce dağıtılacaktır.)

MEDEA

MEDEA. Yönetmen / Pier Paolo Pasolini. Senaryo / Pier Paolo Pasolini. Görüntü yönetmeni / Ennio Guarnieri. Müzik / Pier Paolo Pasolini'nin orijinal besteleri. Oynayanlar / Maria Callas (Medea), Laurent Terzieff (Jason), Massimo Girotti, Giuseppe Gentile. Yapım / Rosima Ansalt San Marco Film (Roma) - Les Films Number One - Janua Film ve Fernsehen. Yapım yeri ve yılı / İtalya - Fransa - Almanya 1969.

Antik Yunan devrinde, barbar bölge. **Colchide**'nın kralı, güneşin oğlu **Aétès**, küçük bir sarayda sevgili oğlu **Absyrtos** ve bir büyücü olan kızı **Medea** ile birlikte fakir bir hayat yaşar. Bölge, genç Teselyalı kahraman **Jason**'un idaresindeki **Argonautes**'ların tehdidi altında bulunur.

Medea, dua etmek için kendine ayrılmış olan yere çekilir. Orada, **Jason** onu kendisine âşık eder. **Medea**, bir gülümseme, bir okşama sonucu **Jason**'a çılgınca tutulur. Büyücünün

yardımıyla **Jason,** Altın Post'u ele geçirir ve genç kızla birlikte kaçarlar. Kral **Aétès,** kaçakların ve **Medea'nın** peşine düşer. **Medea, Jason** için duyduğu insanlık dışı aşkın etkisiyle kardeşini öldürür ve kadavrayı **parçalar.** Bundan amacı, babasının o parçaları bir araya getirip, onları izlemekte geç kalmasıdır.

Birkaç yıl sonra **Medea** ile **Jason'u** Corinthe sarayının avlusunda görürüz. **Jason,** kralın kızını sever. Medea, **Jason'un** kendisine düğün hazırlığı için verdiği şeyleri kabul etmiş görünür. Corinthe'i terketmeden önce, prensese düğün hediyesi olarak altın işlemeli bir manto verir. Mutlu kız mantoyu giyer giymez bir meşale haline dönüşür. Medea'nın büyüsel gücünün dehşetli etkisi altında kalıp, umutsuzluğa kapılan **Jason,** bu cinaî olayı durdurma umuduyla **Medea'nın** evine gider. Fakat, **Medea** kinden gözleri kararmış olarak kendi çocuklarını öldürür ve evini ateşe verir. Kendisi de alevler içinde ölür. **Jason** bu sonucu önlemek için çok geç kalmıştır.

Pasolini ve sinemacı kişiliği için bkz.: Yeni Sinema Dergisi, S. 27, Şubat 1969.

İTALYAN HASIR ŞAPKASI

UN CHAPEAU DE PAILLE D'ITALIE Yönetmen / René Clair. Senaryo / Eugène Labiche ve Marc Michel'in oyunundan René Clair. Görüntü yönetmeni / Maurice Desfassiaux ve N. Roudakoff. Dekor / Lazare Meerson. Kostümler / Souplet. Yönetmen yardımcıları / Georges Lacombe, Lily Jumel. Oynayanlar / Albert Préjean (Fadinard), Olga Tchékova (Anais De Beauperthius), Marise Maia (Gelin), Yvonneck (Nonancourt), Alice Tissot (Bir yeğen), Alexis Bondireff (Bir yeğen), Alex Alin (Félix), Vital Geymond (Teğmen Tavernier), Paul Olivier (Vésinet dayı), Jim Gérald (Beauperthius), Volbert (Belediye başkanı), Lucienne Bogaert (Müşteri), Chouquette (Kadın şapkacısı). Yapım/ Albatros - Kamenka. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1927.

1895 yılında bir düğün. **Gelin** son hazırlıklarını yaparken damat yeni evine gitmek üzere faytonu ile yola çıkar. Küçük bir korudan geçerken kırbacı ağaca takılı kalır. **Fadinard** - damat - arabadan iner. Bu sırada at, dallar arasında kaybolmuş bir çifte bir subayla sevgilisine başını uzatır. Ve kadının İtalyan hasırından yapılma şapkasını yer. Genç kadın evlidir ve evine aynı şapka ile dönmesi gerekmektedir. Yoksa kıyamet kopacaktır. **Fadinard'ın** ne yapıp yapıp aynı modelde bir **İtalyan Hasır şapkası** bulması gereklidir. Böylece bütün bir düğün günü, **Fadinard'ın** şapka peşinde koşması, ve davetlilerle gelin'in de **Fadinard'ın** peşinde koşması ile geçer. Sonunda yeni evlilere getirilen hediyeler arasında bir İtalyan hasır şapkası bulunur. Kadına verilir ve işler tatlıya bağlanır.

Bir vodvil'den ibaret olan konunun gelişmesi şöyle olur:

Saat 9.00: Müstakbel gelinin evinde düğün hazırlıkları. Tam bu sırada **Fadinard** kamçısını kaybeder ve at şapkayı yer. Subay kızgınlıkla bağırır çağırır, evli genç kadın korkar.

Saat 10.00 Genç evlilerin yeni evi. Konuklar gelirler. Fadinard peşinde subay ve şapkası yenen kadın olduğu halde gelir. Kadın benzer bir şapka ister. Subay, «Şapka öğleye kadar gelmezse herşeyi kırıp geçiririm.» der. Subayla kadın evi işgal ederler. Davetliler bir süre damadı arar, sonra giderler.

Saat 11.00 Belediyede nikâhı kıyacak olan Belediye Başkanı gecikir. **Fadinard** fırsattan istifade, şapkacıya gider. Bir süre damat beklenir. Başkanın evliliğin faziletleri üstüne bitmez tükenmez konuşması.

Saat 12.00 Kilisede tören. Ziyafet. Damat endişelidir.

Saat 16.00 Kadril. Subay, taşradan gelen akrabaların getirdikleri hediyeleri pencereden atar.

Saat 17.00: **Fadinard** şapkayı aramak için uğraşırken yanlışlıkla **Beauperthius'un** şapkalı kadının kocası - evine girer. Damadı izleyen gelin de, bu evi **Fadinard'ın** evi sanarak peşinden girer.

Saat 18.00: **Fadinard, Beauperthius**'a serüvenini anlatır. Adam çok öfkelenir. Karısının **Fadinard**'la kırıştırdığını sanarak onun evine gider. **Fadinard** aşıkları gizler.

Aldatılmış koca bir sonuç elde edemez ve gider.

Saat 21.00: Kayınpeder, damadının evinde bir kadın bulunduğunu öğrenince kızını alıp gider. Konuklar da hediyelerini alıp kızgınlıkla dönerler. Oysa bu hediyeler arasında **Vésinet** dayının getirdiği bir İtalyan hasır şapkası vardır. **Fadinard** şapkayı güçlükle alır.

Saat 22.00: Şapka kadına iletilir. Kadın evine döner. Kocasının içi rahatlar. Durum geline anlatılır. Gelin damadı bağışlar.

Saat 23.00: Düğün devam eder ve herşey tatlıya bağlanır.

René Clair, ele aldığı oyundan filim yapmanın pek kolay olmadığını belirterek şöyle demektedir: «Yapıtın sahne için tasarlanmış biçimine değil de (bence asıl önemli olan) özüne bağlı kalmak istedim. Perde aralarını çekmeyi ise uygun gördüm. Çünkü, vodvil teması üstüne, **Jean Durand** ve **Mack Sennett**'ten sık sık yararlanarak bir kovalamaca filmi senaryosu yazarken, söz oyunları ya da **Labiche**'in şarkıları, görsel «gag»lara ya da kısa balelere dönüşmekteydi.»

Filimde olaylar 1851 yılından 1895'e aktarılmıştır. Filmin yapıldığı tarihlerde, Fransa'nın ikinci İmparatorluk dönemi bıktırıncaya kadar kullanılmıştı. İlk kez **Clair,** bu filmiyle daha o zaman **«Güzel Çağ - La Belle Epoque»** adı verilmemiş olan bir döneme eğilmiş oldu **Léon Moussinac** bu konuda şunları yazıyor: **«Clair,** 1895 dekor ve giysileriyle, özellikle, komedyanın gülünç, küflenmiş kalıplarını, kişilerin bazen savaş öncesi filimlerini anımsatan eskimiş oyun tarzlarını suçluyor. Kötü bir dönemde özel bir ilgi gören oyunun parodisini yapan **Clair,** bu çağın ve anlayışının karikatürünü çizerek, «yüzyıl sonu» küçük burjuvazisinin bütün sapıklıklarını yanlışlarını, aşırılıklarını perdeye getiriyor.»

YENİ BAYLAR

LES NOUVEAUX MESSIEURS. Yönetmen / Jacques Feyder. Senaryo / Robert De Flers ve Francis De Croisset'nin oyunundan Charles Spaak ve Jacques Feyder. Görüntü yönetmeni / Georges Périnal. Dekor / Lazare Meerson. Oynayanlar / Albert Préjean (Elektrikçi), Gaby Morlay (Dansöz), Henri Roussel. Yapım / Kamenka, Albatros, Yapım yeri ve yılı / Fransa 1929.

Eski bir elektrikçi ustası bir süre sonra sendika lideri olur. Daha sonra milletvekili ve bakan olur. Bir dansöze olan aşkı yüzünden bir başka bakanla (Kont unvanı taşıyan bir bakanla) arası açılır. Bu olay yüzünden Kont bakanlığı altüst eder.

Bir bulvar komedisinden alınan konu, toplumsal yergi özellikleri dolayısıyla oldukça geniş yankılar uyandırmıştır. **Marcel Carné**'nin bu konuda düşünceleri şöyle: «Filmin o yılların Fransız toplumunu alaylı bir biçimde ele alan konusu içinde özellikle Opera'da dans dersi, Saint-Denis'deki miting, Meclisteki oturum ve işçi sitesinin açılışı gibi sahneleri ilgi çekici...»

Sadoul'a göre filmin Opera ile ilgili bölümü **Clair**'in **«Milyon»** adlı filmini müjdelemektedir.

YARA VE BIÇAK

LA PROIE POUR L'OMBRE. Yönetmen Alexandre Astruc. Senaryo / Alexandre Astruc ve Claude Brûlé. Görüntü yönetmeni / Marcel Grignon. Müzik / Richard Cornu. Dekor / Jacques Saulnier. Kurgu / Denise De Casabianca. Oynayanlar / Annie Girardot (Anna), Daniel Gelin (Eric), Christian Marquand (Bruno), Michèle Gerbier, Michèle Girardon, Anne Caprile, Corrado Guarducci, Michel Chastenet, Christiane Barry. Yapım/ Marceau-Cocinor. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1960-61.

Bugünün genç ve zekî kadını, sevdiği bir mesleği, kendisini seven ve koruyan bir ko-

adale ve sırt ağrılarına karşı

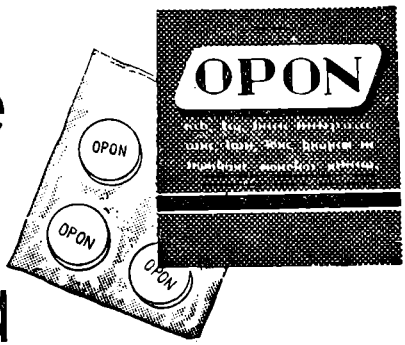

OPON,
baş, diş, adale, sinir, lumbago ve romatizma ağrılarını teskin eder

OPON,
bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır

OPON,
4 saat ara ile günde 6 adet alınabilir

OPON

cası olduğu halde neden mutlu değildir? Çünkü sevmez.

Bir sanat galerisinin müdiresi olan 27 yaşındaki burjuva **Anna**, zengin bir inşaat müteahhidi olan **Eric**'le evlidir. Kadın modern bir kadının nasıl yaşaması gerekli ise o biçimde yaşar. Özgür, bağımsız, çalışan ve kocasıyla ilişkileri iş, dostluk ve güvenlik çerçevesinde kalan bir biçimde; kısacası hemen hemen bir erkek gibi.

Bruno'ya âşık olduğu güne kadar bu özgürlüğünü, bu bağımsızlık esprisini, bu soğukluğu sürdürür. **Bruno**'nun yanında günümüz kadınına toplumun sunduğu özgürlüklerden, kadınların ne ölçüde acı çektiklerinin çelişkisini anlar. Ne tamamen kadın, ne de tamamen erkek olur. Ne özgür olmak ister, ne de sevdiği adamın onu bağımlı bir kadın yapmasını kabullenir. **Bruno** ise onu kocasını terketmeye zorlar.

Bunun sonucu **Eric**'i bırakan **Anna**, kendisinde aşığından kopma ve tutkunun esiri olmaktan kurtulma gücünü de bulur. Kocası gittikten sonra tam anlamıyla bağımsızlığa kavuşur. Çünkü yalnızdır. Böylece her türlü bağlılıktan kurtulma gerçekleşir ama, eski değerlerinden de hayli yitirmiştir.

BİR MEVSİMLİK AŞK

UNA BREVE STAGIONE. Yönetmen / Renato Castellani. Senaryo / Baracco - Castellani - Maiuri - De Rita. Görüntü yönetmeni / Toni Secchi. Müzik / Ennio Morricone. Oynayanlar / Christopher Jones, Pia Dagermark, Nadia Moretti, Valeria Sabel, Bianca Doria, Angelo Boscariol, Piero Morgia. Yapım / Dino De Laurentiis Cinematografica. Yapım yeri ve yılı / İtalya 1969. Türkçe altyazılı.

Luisa'yı görmek için hapisten kaçan **Giulio** ona telefon eder ve buluşurlar... **Giulio** ile **Luisa** evlenecekleri sırada, genç adamın birlikte çalıştığı kambiyo ajanının hırsızlığı, **Giulio**'nun altı yıl hapse mahkûm olmasına sebep olur. Bir cezaevinden ötekine götürülürken **Giulio** kaçar, jandarmalarla çarpışarak ikisini öldürür. Yeniden yakalanırsa müebbet hapis beklemektedir onu. Herşeye karşın birkaç saati birlikte geçirmeye karar verirler. Geceyle birlikte **Luisa**'nın arabasıyla kaçarlar. Geceyi geçirmek için Monte Albano ormanlarında saklanırlar. Gün ağarınca jandarma karakolunun yanında gecelediklerini farkederler. Gürültü yapmamak için motoru çalıştırmadan arabayı iterler. Ama bir engele çarptırarak kullanılmaz hale getirirler. Bir kasaba oteline giderler. Sonra çarşıya giderek evlilikleri için ayırdıkları bütün paraları harcarlar. Kısa aşk günleri jandarmaların gelişiyle sona erecektir. **Giulio**'nun günlerini hapiste geçirmeye niyeti yoktur. **Luisa** da yaşamanın geri kalanını onu beklemekle geçiremeyeceğini bilir. İntihar ederler.

KAHRAMAN ÂŞIK

FANFAN LA TULIPE. Yönetmen / Christian-Jaque. Senaryo / René Wheeler, René Fallet, Christian-Jaque, Henri Jeanson. Görüntü yönetmeni / Christian Matras, Douarinou. Dekor / Robert Gys. Kurgu / Jacques Desagneux. Kostümler / Jean Zay. Oynayanlar / Gérard Philippe, Gina Lollobrigida, Noel Roquevert, Marcel Herrand, Nerio Bernardi, Paul Bernard, Olivier Hussenot, Geneviève Page, Jean-Marc Tennberg, Henri Rolland, Irène Young. Yapım / Ariane Filmsonor - Amato. Yapım yeri ve yılı/ Fransa - İtalya 1952.

Yedi Sene Savaşları sırasında **Fanfan**, bir asker çığırtkanının çağrısına uyar. Bir çingene kızına âşık olur. **XV. Louis**'nin şatosuna gizlice girer. Ölüme yargılanır. Ama savaşı tek başına kazanır.

Ünlü bölümler: Asker çığırtkanı, haydutların hücumuna uğrayan posta arabası, Damlar üzerindeki ünlü savaş, yarıda kalan asılma olayı, çingene kızın **Fanfan** tarafından kurtarılışı, atlı takip...

Christian-Jaque'ın iyi niyet ve cesaretine çok şey borçlu olan filim büyük ününü de **Gérard Philippe**'in büyük oyununa borçlu-

dur. Bir d'Artagnan tipini şaşırtıcı bir başarıyla canlandıran **Philippe**, bu filmiyle 50 ayrı ülkede milyonlarca seyirciyi büyülemiş, hem doğu hem de batı ülkelerinde tutulmuştur.

KEYSER

GEYSER. Yönetmen ve Senaryo / Mesûd Kimyaî. Görüntü yönetmeni / Maziyar Pertov. Müzik / İsfendiyar Münferidzade. Resimler / Emirî Nadirî. Oynayanlar / Behrüz Vusugi (Keyser), Purî Benaî (Azam), Çemşidi Meşaikî, İranı Defterî, Hasan Şahin, Behmeni Mufid, Nâsır Melek Mutii. Yapım yeri ve yılı / İran 1970.

Fâtı isimli genç bir kız intihara teşebbüs etmiştir. Hastaneye kaldırılır. Kurtarılamıyarak ölür. Annesi, dayısı ve kasaplık yapan kardeşi **Ferman**, büyük bir ıstırapla evlerine dönerler. Kız ölmeden önce bir mektup bırakmıştır. Dayı mektubu okur ve intihar nedenini öğrenir. **Fâtı** bir arkadaşının evinde ders çalışırken, arkadaşının kardeşi **Mensur**'un tecavüzüne uğramış, ondan gebe kalmıştır. Bunu öğrenen **Ferman** bir bıçak kapıp Mensur'u bulmaya niyetlenir. Dayısı engel olur. Vaktin daha erken olduğundan söz eder. **Ferman** bıçağı bırakır ama **Mensur** ve iki kardeşini dükkânlarında bulur, döğüşür, oysa bıçaklanarak ölür... Bir trenle, uzun süredir Tahran'dan ayrı kalan **Ferman**'ın kardeşi **Keyser** gelir. Dayısı ve annesi onu üzgün karşılarlar. Kısa sürede durumu öğrenip harekete geçer. Kardeşlerinin öcünü alma düşüncesi onu sözlüsü **Azâm**'a karşı da soğuk davranmaya götürür. **Keyser** bir hamamda Mensur'un kardeşlerinden **Kerim**'i, sonra da mezbahada **Vehim**'i öldürür. Annesi ve dayısı onu geri döndürmeğe çalışırlar ama bu boşunadır. **Keyser** dadısını kutsal Meşhed'i ziyarete götürür. Saf ve temiz sözlüsüne lâyık bir adam olmadığını, elinin kana bulandığını, ama **Azâm**'ın mutlu olması gerektiğini söyleyip dua eder... Dönüşlerinde anası acısına dayanamayıp ölmüştür... Mezarlıkta onu yakalamak isteyen polislerin elinden zor kurtulup **Mensur**'un izine düşer. Şehrin modern caddelerindeki bir pavyonda onu soruşturur. Demiryolu civarında bulabileceğini öğrenir ve gidip **Mensur**'la olan hesabını da bitirir.

KISAS

Yönetmen / Aziz Refii. Eser / Nizamî Fâtımî. Senaryo / Ahmed Necipzâde. Müzik / Mürteza Hennane. Oynayanlar / Nâsır Melek Mutii (Muzaffer), Purî Benaî (Simin), Kukuş, Firûze, Eşrak, Araste, Nazî Refii. Yapım / Hesam Filim. Yapım yeri ve yılı / İran 1970-71.

Kamyonuyla nakliyecilik yapan **Muzaffer** uzun bir aradan sonra kentine döner. Yakın arkadaşı **Kasım**'la karşılaşır. Kabzımallıkla geçinen **Kasım** onu evine davet eder. Karısı **Simin**'le karşılaştırır. **Simin Kasım**'la evlenmeden önce **Muzaffer**'i sevmiştir ve hâlâ da sevmektedir. **Muzaffer, Kasım**'ın küçük oğluyla konuşup bunu anlar **Kasım** eve başka dostlarını çağırır. Yemek yerler ve yaşlı çalgıcı **Kerim**'in evine giderler. **Kasım Kerim**'e esrar vererek onun kızı **Tûba**'yı oynattırmasını sağar. Kız istemeden oynar, şarkı söyler. **Muzaffer**'in ısrarı üzerine adamlar kalkar giderler. Onlar gittikten sonra **Tûba**, babasına çıkışarak yaşamlarının bu biçimde sürmemesi gerektiğini hatırlatır. Onun sazını kırar. Yaşlı adam şok geçirir. Kız **Kasım** ve arkadaşlarını yardıma çağırır. **Kerim** kızını **Muzaffer**'e teslim eder ve ölür. **Muzaffer, Tûba**'yı bir hocayla evli olan kızkardeşinin yanına alır. **Kasım, Muzaffer**'e artık serbestçe **Tûba**'dan yararlanabileceklerini söyleyerek âlem yapmayı önerir. **Muzaffer** reddeder ve kızın ona emanet edildiğini söyler. Bu yüzden **Kasım**'la araları açılır. **Tûba Muzaffer**'e yaranmak için elinden geleni yapar ve onu sevmeye başlar. **Muzaffer** ise kolay açılamaz. **Kasım**'ın önceden **Tûba**'ya birşey yapmış olması ihtimalinden korkar. Şehirde **Tûba**'yla gezerler. **Tûba** ona eskiden çalıştığı halı dokuma tezgâhlarında yeniden çalışıp çalışamayacağını sorar. **Muzaffer** razı görünmez. Onunla yaşamını birleştirmeyi düşündüğünü belirtir **Tûba** tertemiz olduğunu söyler. **Muzaffer** kahvede **Kasım**'a rast-

lar. **Tûba**'ya «fahişe» diye hakaret eden **Kasım**'a, **Muzaffer** onunla evleneceğini açıklar ve ardından nikâh kıyılır.. Oysa **Muzaffer** 2 aylık bir süre için **Tahran**'a gitmek zorundadır. **Tûba**'ya bunu açıklar ve gider. **Tûba** da yokluğunda onun için bir halı dokumaya başlar. Dönüşünde **Tûba**'nın intihar ettiğini, çünkü **Kasım**'ın ona zorla tecavüz etmiş olduğunu öğrenir. İntikam için **Kasım**'ı bulur. Dövüşürler. **Muzaffer**, onu öldürmeyip, intikam için başka bir yola başvuracağını söyler ve bırakır. **Kasım**'ın küçük oğlunu kaçırır. Bırakması için karısı **Sinim**'i göndermesini ister. **Sinim, Kasım**'la tartışır. **Kasım**, giderse kendisinden ayrılacağını söyler. (Ya çocuk ya ben) der. Kadın çocuğunu seçerek **Muzaffer**'e gelir. Peşinden **Kasım** koşar. **Muzaffer**'le kavgaya tutuşurlar. **Muzaffer** adamı mahzene tıkar. Karısına ise dokunmaz. Ama **Kasım**'ın ömrü boyunca ıstırap çekmesi için, bu gerçeği ona söylememesini ister ve gider. Kadın **Kasım**'ı mahzenden çıkarır. Karısını biraz hırpalayan adam **Muzaffer**'i yeniden bulur. Mezarlıktaki dövüş sonunda ölürken **Muzaffer** karısına dokunmadığını kendisine söyler...

ALTIN UFUKLAR

UFUK-İ TELAÎ. Yönetmen / Sadık Pur. Senaryo / Mir Levhi. Görüntü yönetmeni / Şahpür-e Garip. Müzik / İsfendiyar Münferidzâde. Oynayanlar / Nâsır Melek Mutii. Firûzan, Şehrazat, Behmeni Müfid. Hasan Şahin, Hasan Rızaî. Yapım yeri ve yılı / İran 1970-71.

Nâsır, cahil, babadan kalma kereste fabrikası sayesinde zengin olmuş iki çocuklu bir aile reisidir. Oysa aile hayatı oldukça tatsızdır. Bu yüzden geceleri bir pavyona devam etmeğe başlar. Orada şarkıcı **Firûzan**'a tutulur. Onunla dost olmayı başarır. Kadın da kendisinden hoşlanmıştır. Birlikte geçirdikleri geceden sonra **Nâsır**'ın davranışlarına bir canlılık gelir. Ancak pavyon sahibinin adamları kadını rahat bırakmazlar. **Nâsır**, kadına metresi olmasını önerir. Ona bir ev açacak, o da şarkıcılığı bırakacaktır. Anlaşırlar. **Firûzan** yeni evine yerleşir. Ancak pavyon sahibinin gönderdiği kadın onu yeniden sahneye çekmek için **Nâsır**'ın karısı ve çocukları olduğundan söz eder. **Firûzan, Nâsır**'ı takip etmeğe başlar. Adamın girdiği evlerde boş oda olup olmadığını sorarak araştırma yapar. Sonuç alamaz. **Nâsır** bu evlere yalnızca yardım amacıyla girmiştir... **Firûzan** durumu kadına anlatır. O ise **Nâsır**'ın evli olduğunu iyi bildiğini söyler ve bu kez birlikte gidip **Nâsır**'ın karısını ve çocuklarını görürler. Bu arada **Nâsır**'ın karısı, anasından nasihat alır. Kadın kızına, kocasına yaranabilmek, onu eve bağlayabilmek için işte bu kadınlar gibi giyinip, davranması gerektiğini söyler. **Firûzan** gerçeği öğrendikten sonra **Nâsır**'a karşı kayıtsız davranır ve yeniden şarkı söylemeye başlar... **Nâsır** gazinoya gelir ve kadını zorla alır, götürür. Birlikte dolaşır, gezerler. Ancak gazino patronunun adamları peşlerini bırakmazlar... Kavga çıkartmaya hazırdırlar. Sonunda istedikleri olur, ama bu içlerinden birinin ölümüyle biter. **Nâsır** ve kadın hapse atılırlar. **Firûzan**'a gelen gazino patronunun gönderdiği kadın, ona **Nâsır**'ın öldüğünü söyler. Böylece altı ay hapiste kalan **Nâsır, Firûzan** tarafından aranmaz... Hapisten çıkınca, fabrikada, babası **Nâsır**'la konuşur. Bir orospu yüzünden ailesini ihmal etmesine çıkışır. Onu evlâtlıktan red edeceğini belirtir. **Nâsır** gazinoya gider.

Firûzan şûh bir dans yapmaktadır. Bitişte giyinme odasında onu bulur. Kadın öldüğünü sandığı adamın boynuna atılır. Oysa **Nâsır**'ın bu gerçekten haberi yoktur. Bıçaklar kadını... Evine, işine bağlı bir adam olma kararını almıştır. **Firûzan** çevresine kendi kendini bıçakladığını söylemiştir. **Nâsır** ailesiyle seyahate çıkarken, hastaneden çıkan **Firûzan** yetişir. Ancak geç kalmıştır.. **Nâsır**, öldürdüğünü sandığı metresinin ardından eski hayatına dönmüştür bile.

MAZANDERAN KAPLANI

BEBR-İ MAZANDERAN. Yönetmen / Samuel Haçikyan. Senaryo / Dr. Menûçe Kimram Müzik / Rubik Mensûri. Görüntü yönetme-

ni / Nesrullah Keni. Oynayanlar / İmam Alî Habibi, Habibullah Bulur, Nilüfer, Darûşe Telai. Yapımcı / Mehdi Misakiye. Yapım yeri ve yılı / İran 1970-71.

İran'ın eski dünya şampiyonu güreşçilerinden **İmam Ali Habibi**'nin canlandırdığı **Habib**, Hazar Denizi kıyısındaki **Mazanderan** ilinin bir köyünde yaşlı anası ve cüce dostu ile yaşayan yapılı, kuvvetli, yürekli bir adamdır. Gözünü kırpmadan yangından bir çocuğu kurtarır. Köy ağasının Orman Fakültesinde okuyan kızı **Setare** ile tanışır; onun arabasını kırık köprüden düşmekten kurtarır. Ağanın kâhyası da **Setare**'yi elde etmek istediği için köydeki güreş karşılaşmalarında **Habib**'in karşısına iri yarı hizmetkârını çıkarır. **Habib**'i sakatlaması için para da verir. Oysa **Habib** onu yener. Bu güreşi oradan geçmekte olan İran Güreş Millî Takımı antrenörü de izler ve **Habib**'in güreşini çok beğenir. Onu millî takıma almak için Tahran'a davet eder. Köy çocuğu **Habib** sevdiklerinden ayrılmak istemez. **Setare** onu bir şampiyon olarak bekleyeceğine söz vererek Tahran'a gider... Orada minder çalışmalarına da kısa sürede alışır; rakiplerini ezerek yener. Tahran şampiyonu olur. İran şampiyonluğu için türbede dua ederken rakibinin annesi ile karşılaşır. Yaşlı kadın bu güreşte yenilmesini **Habib**'den rica eder. Ona yalvarır. Çünkü oğlu şampiyon olmazsa sevdiği kız onunla evlenmeyecektir. **Habib** kadına söz verir. Hırslı, arzulu başladığı ve rakibini tuş yapması için bir hamlesi kalan maçı kadına verdiği söze uyarak yenik bitirir. Antrenörü ve arkadaşları buna hayret ederler. **Habib** köye dönmeğe karar verir. Rakibinin annesi ona bir paket kurabiye hediye ederek teşekkür eder. Bu sırrı kimseye söylemeyeceğine dair ondan söz alır. Ancak paket yere düşer ve içinden paralar çıkar. Bunun üzerine **Habib**'in para için yenildiğine hükmederek ona bir yıl müsabakadan men cezası verirler. **Habib** köyüne döner. Orada da kimse yüzüne bakmaz.. Annesi ve cüce dostu ise para için yenildiğine inanmazlar. **Setare** de aynı fikirdedir. Ancak **Habib**'in köye geldiğini gören kâhya yeniden onun aleyhine bir komplo düzenler. **Habib** ve **Setare**'nın yaşlı ormancının kör kızı **Jale** ile tanışmalarını fırsat bilerek, **Jale**'ye tecavüz eder. Kendisinin **Habib** olduğunu söyler.. Ve hemen köylüyü **Habib**'e karşı ayaklandırır. **Setare**'ye de **Habib**'in **Jale**'yi iğfal ettiği haberini yetiştirir. **Setare** inanmaz. Halk **Habib**'i yakalar. Bağlayıp taşa tutarlar. **Habib** suçsuz olduğunu söyler. İnanmazlar. **Setare**, mahkemesiz kimseyi bu şekilde cezalandıramayacaklarını belirtir. O sırada **Habib**'in bilerek yenildiği güreşçi ile karısı ve annesi gelirler. Yaşlı kadın **Habib**'in yiğitliğini över; suçunu itiraf eder.. **Jale, Setare** ile tartışan kâhya'yı sesinden tanır. Halkın hücumuna kalmadan kâhya, **Setare**'yi kaçırır. Kovalama ve dövüş sonucu kâhya yakalanır. Yapılan güreşle gerçek şampiyonun **Habib** olduğu da kesinleşir.. **Habib, Setare**'ye kavuşurken, cüce dostu da **Jale**'ye evlenme teklifinde bulunur.

PEHLİVAN MUFRED

Yönetmen / Mahmud Kuşan. Eser / Kâzım Kâzımınî. Senaryo / Amani Menteği. Görüntü yönetmeni / Emîr Eşraki. Müzik / Murteza Hennane. Oynayanlar / Nâsır Melek Mutii, Beyk İmanverdi. Yapım / Pars Filim - Dr. İsmail Kuşan. Yapım yeri ve yılı / İran 1970.

Eski İran'ın feodal bir yönetim biçimi görünen bir yöresinde **Pehlivan Mufred** adında yiğitliği ve adaleti ile ünlü bir adam yaşar. Üç atlı ve bir demirci sırayla ünlü pehlivanı yenip, alay etmek amacıyla bu köye gelirler. **Mufred** ve adamları öldürmeksizin üç atlıya da hadlerini bildirirler. **Mufred**'in vâsisi olduğu **Nogre** adında güzel bir kız da sevdiği **Sokrab**'a kavuşabilmek amacıyla oraya gelmiştir. Oysa **Sokrab**'la **Mufred**'in arası pek iyi değildir. **Sokrab** yaşlı bir kadının sırasını çalarak suyu kendi sarnıcına doldurmuştur. Bunun cezasını suyu kadının sarnıcına bizzat taşıyarak çeker.. Arkasından **Mufred**'le çarpışmak isteyen demirciye karşı koyup, dövüş sonucu öldürerek ikinci hatayı yapar. **Mufred**, yiğitlikte öldürme-

ye karşıdır.. **Nogre** ise bir an önce **Sokrab**'la şehre gitmek isteğindedir. Birbirlerine aşklarını açıklarlar. Nihayet **Sokrab** bir ayın sonunda **Mufred**'in yanına kabul edilir... Affolmuştur. Oysa üç atlı yeniden ortaya çıkıp, kente dönen **Nogre**'yi kaçırır, iğfal ederler. Köyün küçük sakatı olayı **Mufred**'e haber verir. **Mufred** yetişip adamlarla dövüşür, ama geç kalmıştır. Bunun üzerine **Nogre**'nin namusunu kurtarmak amacıyla onunla hemen evlenir. Hiç kimse bu davranışı **Mufred**'e yakıştırmaz. **Sokrab** duvarlarda asılı eski pehlivan resimlerini yırtar ve **Mufred**'le dövüşmeğe karar verir. **Mufred** onu bu davranışından vaz geçirmeğe uğraşır; başaramaz. **Sokrab** fikrinde kesindir. Ertesi gün kapışırlar. **Mufred** er meydanında dahi yiğitlik gösterip **Sokrab**'ı yenmektense ona oyun öğretir. Oysa öğrettiği oyunla yenilir ve **Sokrab**, onun bacağını kırar. **Mufred** eller üstünde evine götürülür. Artık koltuk değnekleri ile yürüyebilecektir.. **Mufred**'den boşalan pehlivan eğitmenliğini **Sokrab** yapmak isterse de adamlar onu kabul etmezler. **Sokrab** Allah'dan yardım diler. Bir gün atlılardan biri yeden köye dönüp **Sokrab**'ı dövüşe davet eder. **Sokrab** dövüşür, ancak **Mufred**'in ikazı ile rakibini öldürmez... Bu arada **Sokrab** gerçeği öğrenir ve doğruca sakat bıraktığı **Mufred**'e koşup, ondan af diler. Kolunun altına destek olur. **Mufred**'in öbür yanına **Nora** ile mutlu bir gelecek için elele tutuşurlar.

EŞEK DERİSİ

PEAU D'ANE. Yönetmen / Jacques Démy. Senaryo / Charles Perrault'un bir masalından Jacques Démy. Görüntü yönetmeni / Ghislain Cloquet. Müzik / Michel Legrand. Dekor / Jim Léon. Kostümler / Pace ve Gitt Magrini. Oynayanlar / Catherine Deneuve (Eşek Derisi), Jacques Perrin (Prens), Jean Marais (Birinci kral), Delphine Seyrig (Peri kızı), Fernand Ledoux (İkinci kral), Micheline Presle (İkinci kraliçe), Sacha Pitoeff (Bakan), Henri Cremieux (Doktor). Yapıcı / Mag Bodard. Yapım / Parc Film - Marianne Productions. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1970. Türkçe altyazılı.

«**Démy**, bazı kişilerin **Perrault**'nun masallarında insanı dehşete düşüren ahlâksızca davranışlar bulmalarına aldırmıyor bile. **Dr. Freud**'un gölgesiyle kafasını yormuyor. Eşek dışkılarının altından olduğu bir ülkede kralın kendi kızıyla evlenmek istemesi ona olağan görünüyor. Çocuklar gibi, saflığın gözleriyle görüyor çevresini.

Bir varmış, bir yokmuş... Babasını zor durumda bırakarak evlenmeye engel olmak isteyen prenses ondan Zaman renginde bir giysi ister; Hemen kumaşında göksel bulutların uçuştuğu bir giysi verilir prensese... Eşek derisine bürünüp, kuruma bulanarak saraydan kaçan prenses, kurbağa tüküren bir büyücünün evine sığınır. Bir Gülün kılavuzluk ettiği bir **Prens** ormanda dolaşmaktadır; **Eşek Derisi**'ni görür ve ona vurulur. Öküz altında ne diye buzağı aramalı. Yalın, doğal hattâ **Démy**'nin dediği gibi gerçekçi bir öykü bu. **Perrault**'yla karşılaştırıldığında, yazarın ancak sıfatlarla verebildiğini **Démy**'nin görüntülerle anlatmak kolaylığı vardır. Yönetmen bundan **Perraut**'nun anlattıklarına daha da hayranlık verici şeyler katarak yararlanır. Böylece, herhalde Matmazel Scudery'den diksiyon dersleri almış, süslü bir genç kadın olan Leylâk Perisi, **Cocteau** ve **Apollinaire**'den şiirler okuyarak kendisi için zamanın varolmadığını kanıtlar. Sonuç olarak **Lumière Perisinin** (yâni sinemanın) de yardımıyla **Démy**, **Perrault**'dan daha büyük bir ozan olarak ortaya çıkıyor. Ellilik kralın soğuk ve iç karartıcı dünyasını maviye boyarken, Prensle ilgili herşeyi, atları, hizmetçileri, giysileri kırmızının her tonunda, aşkın renklerinde verme buluşu da onun.»

Jean de Baroncelli / Le Monde

«**Démy**'nin yürekliliği ve özgünlüğü, halk geleneğinden alınan ve **Perrault**'dan önce yüzlerce versiyonu olan bir konunun seçimi ile sınırlanmıyor. «**Eşek Derisi Masalı**» **Jean Cocteau**'dan **Walt Disney**'e, **Trnka** gibi Çek kuklacılarından, ceplerini doldurmak için **Pamuk**

Prenses ile Kül Kedisinin genç kızlık serüvenlerini kullanan Alman pornografçılarına dek herkese esin kaynağı olabilirdi. «Büyülü» ile «Sıradan»ın arasında aramak gerekli, sulu gözlülüğe dönüşmeyen o yürek tazeliğini, görüntünün düzenlenişindeki inceliği, hüzünle gölgelenmiş ince alayı. **Démy** tüm uslûpların ahenkli bir karışımını kullanarak tatlı zamana aykırılıklarla doldurduğu, şarkıcıklarla noktaladığı, güzel görüntüler kabuğuna yerleştirilmiş bir yaralı aşk öyküsünü rahat bir sesle bazen düz yazı bazen şiirle anlatıyor.»

Michel Aubriant / Journal du Dimanche

OTOMOBİLDEKİ KADIN

LA DAME DANŞ L'AUTO AVEC DES LUNETTES ET UN FUSIL. Yönetmen / Anatole Litvak. Senaryo / Sebastien Japrisot'nun romanından Anatole Litvak, Richard Harris ve Eleanor Perry. Görüntü yönetmeni / Claude Renoir. Müzik / Michel Legrand. Oynayanlar / Samantha Eggar (Dany), Oliver Reed (Michael Caldwell), Stéphane Audran (Anita), John McEnery (Philippe), Bernard Fresson (Jean), Yves Pignot (Baptistin), Marcel Bozzuffi (Manuel), Jacques Fabri (Doktor), André Oumanski (Bernard Thor), Martine Kelly (Kiki). Yapımcılar / Raymond Danon ve Anatole Litvak. Yapım / Lira Films - Columbia Films. Yapım yeri ve yılı / Fransa - İngiltere 1969. Türkçe altyazılı.

Bir reklâm şirketinde sekreter olarak çalışan **Dany**, kendisini birdenbire bir serüvenin içinde bulur. Bir cuma akşamı patronu **Michael**, Cenevre'ye götüreceği bir raporu yazması için evine gelmesini ister. **Dany** bu teklifi kabul eder. Ertesi gün **Michael** kendisi ve karısı ile birlikte Orly'ye gelmesini söyler. **Dany**, arabayla Orly'den ayrıldıktan sonra yolunu kaybeder, böylece serüven başlar. Yolda genç bir otostopçuyu arabasına alır. Fakat bir süre sonra bu adam **Dany**'nin arabasını çalar.. Bu arada cinayetten ötürü bütün şüpheler **Dany**'nin üstünde toplanır. Kendisi de suçluyu bulmak üzere harekete geçer.

HAL VE GİDİŞ SIFIR

ZERO DE CONDUITE. Yönetmen / Jean Vigo. Senaryo / Jean Vigo. Görüntü yönetmeni / Boris Kauffman. Müzik / Maurice Jaubert. Ses / Royné ve Bocquet. Oynayanlar / Jean Dasté (Müfettiş Huguet), Robert Le Flon (Müfettiş Parrain), Léon Larive (Kimya öğretmeni), Delphin, Du Verron (Birer müfettiş), Louis Berger, Georges Parin, Louis Lefebvre, Gilbert Pruchon, Constantin Kelber, Henri Storck, Albert Riera. Yapım / Argui Films - J.-L. Nounez. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1933.

FİLMİN KONUSU

Yaz tatilinden sonra bir yatılı kasaba kolejine dönen üç öğrencinin hikâyesi. Koleje yeni gelen küçük bir öğrenci ve yardımcı öğretmenlerden biri ile dostluk kurmalarına karşılık kolejin müdürüne ve başka bir öğretmen yardımcısına karşı açıkça savaş ilân ediyorlar. Yatakhanede bir isyan düzenledikten sonra koleji ziyaret eden resmî kişilere (örneğin belediye başkanı, kasaba papazı gibi) saldırıyorlar, ve elele verip kolej damlarında uzaklaşıyorlar.

Yaklaşık olarak 44 dakika süren, ve genellikle Fransız sinemasının baş eserlerinden biri sayılan **«Hal ve Gidiş Sıfır»**ın en önemli bölümleri arasında; yatakhanede ilk gece ve uyur gezer öğrenci, **Şarlo**'ya benziyen bir öğretmen yardımcısının nezareti altında yapılan gezinti, yatakhanede isyan, kolejdeki tören ve damlarda uzaklaşan öğrencilerin son görüntüsü özellikle ilgiyi çekmektedir.

FİLM HAKKINDA

Sales Gomez'e göre **«Hal** ve **Gidiş Sıfır»**da iki ayrı dünya varolmaktadır; Bir yanda çocukların ve halkın, öte yanda olgun kişilerin ve burjuvaların dünyaları? Çocukları çizmek için **Vigo** gerçek bir noktadan hareket etmiştir; olgun kişiler konusunda ise aşırı davranıp karikatüre yönelmekten çekinmemiştir. Bu iki dünya arasındaki ayrım ve filmin sonucu bize **Vigo**'nun düşünce yapısını ve **«Hal ve Gidiş Sıfır»**ın toplumsal tutumunu bütün unsurları ile açıklıyor.

Vigo'nun filmi hem bir Fransız yatılı okulu inceliyen bir belge, hem çocuk ruhbilimini ele alan bir deneme, hem Vigo'nun otobiyografik bir çalışması ve özellikle de sembolleri ile Fransız toplumunun amansız bir eleştirisidir.

«Hal ve Gidiş Sıfır» bu çarpıcı tutumu yüzünden Fransa'da yıllarca sansür tarafından yasaklanan bir «lânetli film» olmuştur.

Ayrıca bkz. Yeni Sinema 10/11, S. 72, Jean Vigo ve Hal ve Gidiş Sıfır.

BİR KIR GEZİNTİŞİ

UNE PARTIE DE CAMPAGNE. Yönetmen / Jean Renoir. Senaryo / Guy De Maupassant'ın bir öyküsünden Jean Renoir. Görüntü yönetmenleri / Claude Renoir, Yves Bourgoin, Eli Lotar. Müzik / Joseph Kosma. Kurgu / Marguerite Renoir, Marinette Cadix. Ses / Joseph De Bretagne. Yönetmen yardımcıları / Yves Allégret, Jacques Becker, Jacques Brunius, Cartier-Bresson, Claude Heymann, Luchino Visconti. Oynayanlar / Gabriello (M. Dufour), Paul Temps (Anatole), Jacques Borel (Brunius), (Rodolphe), Jean Renoir (Poulain Baba), Georges Darnoux (Henri), Pierre Lestringuez (Rahip), Sylvia Bataille (Henriette), Jeanne Marken (Bn. Dufour), Gabrielle Fontan (Büyükanne), Marguerite Renoir (Hizmetçi kız). Yapım / Pierre Braunberger. Yapım yeri ve yılı / Fransa 1936.

Öykü bize **Maupassant**'ın anlattığı öyküdür. Paris'li bir küçük burjuva ailesi pazar gününü kırda geçirmeye gider. Baba ve dükkândaki yardımcısı günü, yemek yemek, horultulu bir uyku ve balık tutmak arasında bölüştürürlerken, yaşlı büyük anne sağırlığını açık havada gezdirir. Ancak anne ile kızı, bilinçsiz bir suç ortaklığıyla, gökten inen ışınlara, ağır bulutlara, otlar arasından deli gibi yükselen bahara dayanamazlar. Böylece anakız tatil yapan iki genç kentli ile —ki bunlardan biri yüksekten bakışları ile, kendisine hoşça vakit geçirtmek istemektedir— bir sandal gezintisine çıkmışlardır bile. İkinci genç arkadaşını vazgeçirmek için boşuna bir çaba göstermiş ve sözünü dinletememiştir. Bir anlık bir zevkiçin bu masum kızı rahatsız etmekte ne anlam vardı sanki? Bununla beraber genç adamın davranışlarında bir anlık bir saygı gösterisinden sonra, genç kızı sık sık yeşilliklerin arasına götürürken, arkadaşı henüz yaşı geçmemiş anneyi baştan çıkarmayı kolaylıkla başarır. Ve bulutların birbirlerini kovaladıkları göğün altında yüksek dallar hafifçe sallanırken genç kız kendini erkeğe verir. İki yıl sonra, aynı yerlerde, neşesiz bir yüzle, sonradan kocası olmuş ve şimdi otlar arasında bir ahmak gibi uyuyan babasının yardımcısı ile birliktedir. Genç adam anılarını tazelemek üzere oralara gelmiştir. Çocuksu bir bencillikle genç kadına kendisini unutup unutmadığını sorar. «Her akşam düşünüyorum» diye cevap verir kadın. Ve bütün zavallı öyküsü, gizli ateşi ve gölgeleriyle, bu birkaç sözcük içinde kalır.

FİLİM HAKKINDA

Denebilecektir ki bu filim tutarsızdır bağdaşık değildir, içten bir duygusallığa, geleneksel bir toplumsal taşlamayı bağlamaktadır. Sonsuz bir incelikle yaratılmış bölümler yanında kötü zevk ürünü bürlesk parçaların yer aldığı, oyuncuların ağır bir biçimde kişilerini karikatürize ettikleri ileri sürülecektir. Ne önemi var ki? Çünkü **Renoir**'ın filminde egemen olan, kusurlarını unutturan, her görüntüden fışkıran yaşama aşkıdır.

L'Ecran Français
(17 aralık 1946)

Renoir'in yaptıklarının ve sinemanın en güzel örneklerinden biri «**Bir Kır Gezintisi**»nde **Syivia Bataille**'in, **Georges Darnoux**'nun öpüşlerine kendi bırakmak üzere olduğu anın görüntüsüdür. Alaycı, komik, neredeyse yüklü bir tonda başlıyan şiir, sürebilmek için özgürlüğe dönüşecekti; gülmeye hazırlanıyoruz ve birden gülümseme kırılıyor; **Sylvia Bataille**'in bakışıyla dünya ters dönüyor; aşk güneş gibi fışkırıyor; gülümseme dudaklarından silinmeden, yaşlar gözlerimize do-

André Bazin
(Cahier Du Cinéma No. 8)

Ayrıca bkz. Yeni Sinema 12, S. 34, Bir Kır Gezintisi Hakkında.

MUTLULUK PEŞİNDE

THE PURSUIT OF HAPPINESS. Yönetmen/ Robert Mulligan. Senaryo / Thomas Rogers'ın romanından John Boothe ve George L. Sherman. Müzik / Dave Grusin. Oynayanlar / Michael Sarrazin, Barbara Hershey, Arthur Hill, E. G. Marshall, Ruth White, Robert Klein. Yapım / Columbia. Yapım yeri ve yılı / ABD 1970. Türkçe altyazılı.

Bir üniversite öğrencisi, otomobiliyle giderken yolda yaşlı bir kadını ezer ve mahkemeye verilir. Çevresinin yaşlı insanlarıyla olan uyuşmazlığı bu dava dolayısıyla daha da artar. Kendini kurtaracak bir yalana zorlanır, fakat gerçeği söylemeyi tercih eder. Hapishaneden çıktıktan sonra ailesinden kaçarak Meksika'ya geçer.

sinevizyon

Önümüzdeki haftalarda vizyona çıkaracağı filimleri sinema sanatına ilgi duyanlara kıvançla duyurur :

GENERAL PATTON **Patton**	**George C. Scott — Karl Malden**
SİCİLYALILAR ÇETESİ **Le Clan des Siciliens**	**Alain Delon — Jean Gabin — Lino Ventura — Irina Demick**
SONSUZ ÖLÜM **Butch Cassidy...**	**Paul Newman — Robert Redford — Katharine Ross**
KORKUNÇ HAKİKAT **The Detective**	**Frank Sinatra — Lee Remick**
CİCİ KIZ **Hello Dolly**	**Barbra Streisand — Walter Matthau Louis Armstrong**
HÜCUM — HÜCUM — HÜCUM **Tora — Tora — Tora**	**Joseph Cotten — Jason Robards — Martin Balsam — James Whitmore**
ESRAR BİTTİ **Panic in the Needle Park**	**Kitty Wynn — Al Pacino**
ÖLÜM NOKTASI **Vanishing Point**	**Barry Newman — Cleavon Litte**
SON GERÇEK **They Shoot Horses Don't They**	**Jane Fonda — Michael Sarrazin — Susannah York**
TEMAS **The Touch**	**Elliott Gould — Bibi Anderson — Max Von Sydow**
KÖPEKLER **Straw Dogs**	**Dustin Hoffman — Susan George**
KREMLİN MEKTUBU **The Kremlin Letter**	**Richard Boone — Bibi Andersson — Georges Sanders — Orson Welles**

SİNEMA HABERİ

Organizasyonu İstanbul'da Sinematek Derneği merkezinden yürütülen Türkiye Sinema Kulüpleri Federasyonu'nun 1971-72 mevsimi çalışmaları gittikçe yoğunlaşmaktadır. Her geçen gün yurdun başka bir köşesinden "kaliteli filim" göremeyenlerden yakınıp, son çareyi bir "sinema derneği" kurmakta bulan sinemaseverlerin talepleriyle karşılaşılmakta, bu teşebbüsler sonucu çeşitli şehirlerimizde yeni sinema dernekleri kurulmaktadır.

1966 yılında kurulan ve bugüne dek İzmit'li sinemaseverlere 100'e yakın filim gösteren İzmit Sinema Derneği, 1971-72 mevsimi gösterilerine kasım sonunda başlayacaktır. Türkiye Sinema Kulüpleri Federasyonu'nun bünyesinde bulunan İzmit Sinema Derneği'nin yöneticileri bu mevsim de üyelerine 30 kadar yapıt sunacaklarını belirtmişlerdir. Ülkemizin İstanbul ve Ankara gibi iki büyük merkezi dışında kurulan ilk sinema kulübü olan İzmit Sinema Derneği çalışmalarındaki düzen, titizlik ve sinema sanatını çevresinde yayma konusunda gösterdiği yoğun çabayla, örnek bir sinema kulübü niteliği taşımaktadır.

İzmit Sinema Derneği'nin yanısıra Diyarbakır Tıp Fakültesi , İzmir, Bursa ve Ankara sinema dernekleri de çalışmalarına bu mevsim başlayacaklardır.. Manisa, İskenderun, Adana gibi illerimizde de birer sinema derneği kurma çabası vardır. Geçen yıllarda faaliyet gösteren Samsun, Gaziantep sinema dernekleri de canlandırılmaya çalışılmaktadır.

Filim 71

İRAN SİNEMASI

TOPLU GÖSTERİSİ